

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

32E JAARGANG

WOENSDAG 10 SEPTEMBER 1947

No. 1583

COMMISSIE VAN REDACTIE:

H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;

F. de Vries;

J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

Administratie: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro 8408.

Abonnementsprijs van het blad, franco per post in Nederland f 26* per jaar. Overzeese gebiedsdelen en buitenland f 28 per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar. Losse nummers 75 cents. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Kwartaalbericht voor jaargang 1947 voor abonnees op de Economisch-Statistische Berichten f 4. Afzonderlijke abonnementen voor deze jaargang f 6.

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	715
Uit buitenlandse bron	715
De betekenis van de Tolunie tussen Nederland, België en Luxemburg voor de Belgische nijverheid door M. Nokin	716
De economische opbouw van Nederlandsch-Indië door Mr A. F. Poggenbeek	719
The cheaper money campaign in Britain door Harold Wincott	721
Congres van Montreux der Internationale Kamer van Koophandel door Dr E. D. de Meester	723
Aantekening:	
Poolse steenkool	726
Internationale notities:	
Het Britse landbouwprogramma	727
Een nieuwe ijzer- en staalindustrie in Noorwegen	728
Geld- en kapitaalmarkt	728
Statistieken:	
Bankstaten	728
Havenbeweging	730
Indexcijfers van groothandelsprijzen	730
Enige indexcijfers van de industriële productie in Nederland	730
Productie en export van natuurrubber	730

DEZER DAGEN

tussentijdse rekening en verantwoording. In Nederland gingen Kabinet en Luitenant-Gouverneur-Generaal over tot gezamenlijk, afwegen van debet- en creditposten. De uitkomst was, naar werd medegedeeld, een grote mate van overeenstemming over de ten aanzien van Indonesië te volgen gedragslijn. Inmiddels wordt het overleg verbreed: Dr van Mook bezocht Minister Marshall, een delegatie uit Oost-Indonesië en West-Borneo arriveerde in Nederland. Voor een winstcalculatie zijn er echter nog te veel risico's

en onzekerheden: de inzage der boeken door de Consuls-Generaal te Batavia is nog in het beginstadium, de Commissie van Drie is, nu de Republiek Australië heeft benoemd, nog slechts voor tweederde gereed. De Tweede Kamer zal pas na de afsluiting van het parlementaire seizoen over de stand van zaken kunnen worden ingelicht.

Dat tijd geld is, komt veeleer op de Parijse conferentie tot uiting. De balans, die het door de Verenigde Staten te dekken nadelig saldo moet aangeven, is gereed; de Amerikanen zijn reeds druk aan het rekenen. Een Commissie uit het Congres stelt zich persoonlijk op de hoogte van Europa's credietwaardigheid; anderzijds naderen de rapporten omtrent de omvang van de Amerikaanse hulpbronnen hun voltooiing. Marshall keerde vervroegd uit Rio de Janeiro terug. Intussen wordt door beide partijen geanticipeerd: de 16 landen plegen te Parijs reeds overleg over instelling van permanente organen, voor toezicht, op de uitvoering der dollarhulp; Marshall's plaatsvervanger Lovett bepleitte, gevolgd door Clayton, verlening van voorschotten. De republikeinse senator Vandenberg haalde echter een belangrijke duit uit het zakje door deze haast te veroordelen; ook over de wenselijkheid van een buitengewone vergadering van aandeelhouders heerst nog geen eenstemmigheid.

Zo blijven strepen door de Europese rekening mogelijk. Moet Bevin's suggestie van een douane-unie voor het Britse Empire ook als zodanig worden geboekt? Zijn rede voor het T.U.C.-Congres te Southport wordt althans eerder psychologisch dan economisch als een actiefpost beschouwd. Reëler dan Bevin's voorstel tot herdistributie van het Amerikaanse goud is het thema van de te Londen begonnen conferentie van het Gemenebest: centralisering van de dollarboekhouding. Voorts wordt het Engelse vierjarenplan herzien, „to concentrate on essentials”, naar de B.B.C. mededeelde; ook binnenslands komt nu het rode potlood voor de dag. Te oordelen naar de te Southport aangenomen resoluties staat inmiddels de Engelse Regering solider dan de Franse, die haar bankroet ziet naderen; Ramadier althans neigt reeds tot liquidatie.

Er is nog ruimte voor een post „overlopende rekeningen” — waarbij men niet tot saldering kan komen —: de vredesverdragen met Duitsland en Japan; het rapport van de Palestinacommissie der Verenigde Naties; Griekenland, waar tegelijk met het afschaffen van de drukpersvrijheid een nieuw kabinet werd gevormd.

Dit laatste kan ook zonder verbreking van complementariteit en continuïteit: in Nederland zal, om gezondheidsredenen, een verschuiving plaatsvinden in de functionele verdeling. Inmiddels vallen hier te lande economisch enkele waardevolle activa te noteren: de juist geopende Jaarbeurs rekent meer dan ooit met export; de Amerikaanse bezettingsautoriteiten in Duitsland zien thans in, dat Rotterdam en Antwerpen toch goedkoper zijn. Wat brengt de nieuwe Rijksbegroting? De basis der berekening laat zich reeds vermoeden: herstel van evenwicht, naar Gandhi's voorbeeld, door uiterste beperking van het verbruik.

INSTITUUT VOOR SOCIALE WETENSCHAPPEN N.V.

Binnenkort beginnen de nieuwe
mondelijke cursussen voor

M.O. Economie,
M.O. Staatsinrichting,
M.O. Handelswetenschappen B,
Cand. en Doct. Ned. en Ind. Recht.

De cursussen worden gegeven te Amsterdam, Rotterdam,
's-Gravenhage; Economie bovendien te Arnhem, Eindhoven,
Enschede, Groningen, Haarlem, 's-Hertogenbosch, Leeuwar-
den, Leiden, Tilburg, Utrecht; Staatsinrichting tevens te
Utrecht.

Prospectus en inlichtingen: 's-Gravenhage,
Wassenaarseweg 39 j. (tel. 775382).

ROTTERDAMSCH BANKVEREENIGING

225 VESTIGINGEN
IN NEDERLAND

SPECIALE
AFDEELINGEN

VOOR
PARTICULIEREN

Vermogensheffingen

Objectieve en deskundige
voorlichting aan bedrijven en
particulieren die een deel van
hun vermogen moeten vrij-
maken voor betaling der 'ko-
mende heffingen,' verstrekt de

Naam: Venn.

Hollandsche Belegging- en Beheer-Mij.

Anno 1930

Heerengracht 320 - Amsterdam C

Commissarissen:

Prof. Ir. I. P. de Vooy;
Drs. J. H. Gispens;
Mr. J. E. Scholtens.

Directie:

Gerlof Verwey;
Dr. F. Ph. Groeneveld;
A. C. Leeuwenburgh.

Wat betekent

IBM, ELECTRIC ACCOUNTING MACHINE SERVICE?

Behalve de verstrekking in huur der

IBM BOEKHOUD-, ADMINISTRATIE- EN STATISTIEK-MACHINES

sluit deze Service in:

- een waarborg voor de te allen tijde meest
practische en economische toepassing van het
ponskaarten-systeem;
- deskundige hulp bij de voorbereiding der me-
chanisatie en regelmatige voorlichting daarna,
- voortdurende beschikking over de modernste
en voor Uw administratie meest geschikte
machines en dit met een minimale investering,
- scholing en instructie van Uw (uitvoerend en
bedienend personeel,
- garantie voor goed functioneren der machines;
ook deze verantwoordelijke taak ligt geheel
bij onze firma en wordt verzorgd door ervaren
en gespecialiseerde technici.

Nadere inlichtingen verstrekt
op aanvraag gaarne de

INTERNATIONALE BEDRIJFS- MACHINE MAATSCHAPPIJ N.V. (IBM)

AMSTERDAM

FREDERIKSPLEIN 34 — TELEFOON 31856 - 33656

Behandeling van alle
bankzaken

* *

Bezorging van alle
assurantiën.

R. MEES & ZOONEN

ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM · ROTTERDAM · 'S-GRAVENHAGE
DELFT · SCHIEDAM · VLAARDINGEN

N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE

Boekelo · Hengelo

ZOUTZIEDERIJ
Fabriek van:
zoutzuur, (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

gispen

meubelen en gisolampen

culemborg
amsterdam
rotterdam

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij

H. A. M. Roelants
Schiedam

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK.

M. Nokin, *De betekenis van de Tolunie tussen Nederland, België en Luxemburg voor de Belgische nijverheid.*

Op den duur moet de Tolunie tussen Nederland, België en Luxemburg een gunstige uitwerking hebben op het economisch leven der drie landen. Door het vergroten van de nationale markten stelt zij o.a. de ondernemers in staat het optimum van de productie gemakkelijker te bereiken. Maar dit resultaat zal pas na een periode van moeilijke aanpassing merkbaar zijn. Drie problemen verdienen daarbij de aandacht, nl. de invloed van de Unie op de aan België eigen exportindustrieën, het probleem van het internationaal evenwicht van de Belgische prijzen en tenslotte de uitwerking van de Unie op de concurrerende industrieën in België en Nederland.

Uit het gehouden onderzoek blijkt, dat het elkaar aanvullend karakter van het economisch leven in beide landen niet meer zo uitgesproken is als voor de eerste wereldoorlog.

Na wederzijdse aanpassing echter zal de Unie stellig haar vruchten afwerpen.

Mr. A. F. Poggenbeek, *De economische opbouw van Nederlandsch-Indië.*

In de belangstelling voor het Indische probleem is tot nu toe de nadruk gevallen op de staatkundige aspecten. De economische namen steeds een secundaire plaats in, terwijl het juist van eminente betekenis is, dat het economisch herstel van Nederlandsch-Indië zich zo spoedig mogelijk voltrekt.

Gezien de vele onzekere factoren valt het inmiddels niet te verwonderen, dat de Nederlandse ondernemers en beleggers aarzelen om met de opbouw te beginnen. Het betreft hier echter een algemeen Rijksbelang; nodig is derhalve de ruggesteun van de Nederlandse gemeenschap. Deze moet worden gegeven door een garantie van de Nederlandse Regering. Tegen geforceerde overheidsinmenging dient hierbij te worden gewaakt.

Harold Wincott, *The cheaper money campaign in Britain.*

Waarom is in Engeland de goedkoop-geldcampagne mislukt? Het antwoord ligt in wezen in het feit, dat Minister Dalton's techniek weliswaar perfect is geweest, doch zijn „timing” erbarmelijk. Schr. illustreert dit aan de gang van zaken sinds het einde van de oorlog, die, nadat in October 1946 de beleggers „in staking” waren gegaan, er tenslotte toe heeft geleid, dat de vlottende staats-schuld enorm is gestegen.

Dit schiep inflationaire krachten, waartegen, naar velen vreesden, de contrôle in de reële sfeer niet zou zijn opgewassen. In Februari van dit jaar, bij de kolencrisis, werd deze vrees bewaarheid; er volgde een sterke koersdaling op de obligatiemarkt. De recente betalingsbalanscrisis veroorzaakte een tweede golf van verkopen. Het valt te betwijfelen, of Minister Dalton zijn campagne kan hervatten: de noodzakelijk geworden importbeperkingen vereisen een contractionistische, niet een expansionistische politiek.

Dr E. D. de Meester, *Congres van Montreux der Internationale Kamer van Koophandel.*

Een overzicht van de inhoud van de belangrijkste resoluties, welke werden aangenomen door het XIe Congres van de Internationale Kamer van Koophandel. Het betreft hier de resoluties inzake vraagstukken van economische en sociale orde — waarin o.a. wordt vastgesteld, dat economische stabiliteit moet worden nagestreefd door expansie en niet door restrictie —, inzake het vraagstuk van de werkgelegenheid, de Internationale Handelsorganisatie, overheidsbemoeienis, inflatie en investering en tenslotte deviezenschaarste. In totaal werden 36 resoluties aangenomen, die tezamen een programma van actie vormen op een breed terrein der economische en sociale politiek.

UIT BUITENLANDSE BRON.

De betekenis van het tekort aan energie voor de wereld word in het licht gesteld door een artikel in „Petroleum Press Service” van September 1947, waarin een ruwe schatting wordt gemaakt van de huidige energiepositie. Vóór de oorlog consumeerde de wereld een hoeveelheid energie in haar belangrijkste vormen — kolen, olie, natuurlijk gas en waterkracht — gelijkstaand aan de verbrandingswaarde van ongeveer 2 milliard ton steenkool per jaar. Tegenwoordig bedraagt de werkelijke consumptie naar schatting ongeveer 2,3 milliard ton, maar om alle behoeften volledig te kunnen bevredigen zou misschien wel 2,5 milliard ton nodig zijn. Het artikel ziet in deze „gap” van ongeveer 200 miljoen ton „one of the root causes of the world's present economic troubles”.

De prijs van importgoederen in Groot-Brittannië is volgens „The Board of Trade” — zie „The Economist” van 6 September jl. — in Juli jl. met 3 pCt gestegen, waarbij grondstoffen met 4 pCt, eindproducten met 3 pCt, en voedsel, dranken en tabak met 2½ pCt. Daartegenover is de prijs van exportproducten slechts met 1 pCt omhoog gegaan, hoofdzakelijk in de textielbranche. Een continue stijging vertoont de prijsindex van geëxporteerde grondstoffen, maar „in view of Britain's present inability to export coal the benefit of this increase to the balance of trade is microscopic”.

Australië heeft 150.000 ounces goud aan Engeland verkocht, teneinde dit land ook op deze wijze te steunen in de dollarcrisis, zo zegt „The Times” van 6 September jl. Gedurende de depressie in het begin van de dertiger jaren had Australië bijna haar gehele goudvoorraad uitgevoerd om aan haar overzeese verplichtingen te voldoen. Later is de Commonwealth Bank weer begonnen met een goudvoorraad aan te leggen, zowel door de lopende productie aan te houden als door het kopen van goud. Deze bank en de Regering zouden dit proces graag hebben voortgezet, maar met het oog op het dollarprobleem besloot men de lopende goudproductie aan Engeland te verkopen.

Een Frans plan ter bestrijding van het tekort aan vetten behelst, naar een mededeling in „L'Economie” van 4 September jl., de aanplant van grondnoten in Frans-Afrika. Het programma, opgemaakt onder toezicht van „les Commissions du plan Monnet”, voorziet in de productie van 1,15 miljoen ton arachiden. De exploitatie zal worden gefinancierd met leningen.

Een actie tegen buitenlandse industrieën wordt ondernomen in Spanje, deelt „The Export and Import Journal of America” van September 1947 mede. Alle activiteit van buitenlandse ondernemingen in Spanje wordt bemoeilijkt; de Regering heeft een herziening bevolen van de wetten betreffende het monopolie van petroleumproducten. Men tracht te voorkomen, dat winsten gerealiseerd in Spanje het land verlaten. Enige der belangrijkste wetswijzigingen behelzen, dat geen onderneming aandeelhoudersvergaderingen mag houden buiten Spanje, dat geen aandelen kunnen worden overgedragen zonder toestemming van de Spaanse minister van Financiën, dat de autoriteiten bindvoeders van ondernemingen kunnen verwijderen indien zij de wet tegenwerken.

Afschaffing van broodrantsoenering in Rusland schijnt nog niet mogelijk te zijn; dit blijkt uit de oogststatistiek. Met de huidige rantsoenering consumeert het Russische volk per jaar 37,2 miljoen ton graan, volgens „Time” van 8 September jl. Opheffen van de broodrantsoenering zou de consumptie met de helft vergroten. Volgens optimistische schattingen zal de oogst 43,5 miljoen ton bedragen; d.i. niet voldoende voor deze consumptiestijging. Bovendien moet graan worden gereserveerd voor de Oost-Europese Staten, die het Marshall-plan hebben genegeerd en vorig jaar 1,7 miljoen ton consumeerden.

DE BETEKENIS VAN DE TOLUNIE TUSSEN NEDERLAND, BELGIË EN LUXEMBURG VOOR DE BELGISCHE NIJVERHEID.

Bezien uit de gezichtshoek van haar algemene gevolgen en tevens op langere termijn, moet de Tolunie tussen Nederland, België en Luxemburg als volstrekt gunstig voor het economisch leven der drie landen worden beschouwd.

Zij neemt inderdaad de institutionele elementen weg, die de structuur van het economisch leven in ieder van die landen verhindert zich uitsluitend in afhankelijkheid van ieders natuurlijke voordelen te vormen. Door het vergroten van de betrekkelijk beperkte nationale markten stelt zij de ondernemers bovendien in staat het optimum der productie gemakkelijker te bereiken. Zo wordt zij een factor van prijsdaling en sociale vooruitgang.

Maar dit resultaat zal helaas pas na een periode van moeilijke aanpassing merkbaar worden. Wij gaan inderdaad uit van een feitelijke toestand, waarin beschermende maatregelen de ontwikkeling van een of andere sector van het bedrijfsleven enigszins kunstmatig hebben kunnen bevorderen. Wanneer de opheffing der tolgrenzen ook opheffing van de protectie betekende, zouden die sectoren kunnen worden gedomd te verdwijnen.

Men weet welke sociale moeilijkheden dergelijke contractieverschijnselen veroorzaken.

Het kan ook gebeuren, dat de nivellering der binnenlandse prijzen en der lonen in beide landen en de wijzigingen, die zij in de binnenlandse structuur der prijzen teweegbrengt, het evenwicht van sommige bedrijven in gevaar brengt.

Wij meenden, dat het nuttig zou zijn, wanneer wij gehoor geven aan de vriendelijke uitnodiging van het Nederlandsch Economisch Instituut, om eens na te gaan voor welke problemen van deze aard de Belgische industrie wordt gesteld.

De diepgaande wijziging, die het economisch leven in de hele wereld ten gevolge van de oorlog heeft ondergaan, en de talrijke secundaire reacties, die een dergelijke hervorming meebrengt, maken het onderwerp bijzonder ingewikkeld. Het zal dus moeilijk zijn wel omliggende conclusies te formuleren. De opmerkingen, die wij zullen maken, zullen dus voor een groot deel op veronderstellingen berusten, daar zij immers in het algemeen worden gemaakt naar aanleiding van de hypothese: „als al het andere onveranderd blijft”, een hypothese, die in de huidige omstandigheden maar al te vaak door de gebeurtenissen wordt gelogenstraft.

* * *

In een studie over de terugslag van de Unie op de Belgische industrie moeten we onderscheid maken tussen concurrerende en niet-concurrerende bedrijven, het begrip concurrentie toepasselijk zijnde zowel op industrieën van zuiver plaatselijk karakter als op die, welke hoofdzakelijk op de uitvoer zijn gericht.

In de gevallen, waarin de Nederlandse overeenkomstige industrie niet bij machte is om de binnenlandse behoeften te dekken, zullen de Belgische exportindustrieën, door toevoeging van de Nederlandse markt aan de Belgische, een groter binnenlands afzetgebied hebben, dat gemakkelijk toegankelijk is en meer waarborgen biedt voor stabiliteit dan een door tolgrenzen afgezonderde markt.

Maar dit voordeel kan gedeeltelijk worden gecompenseerd door de gevolgen, die de binnenlandse unificatie der prijzen en der lonen op het stelsel der productiekosten hebben.

De bezwaren van deze evolutie zullen vooral duidelijk zijn, wanneer we te doen hebben met industrieën, die in beide landen voorkomen en wier productie de

binnenlandse behoeften te boven gaat, en wanneer één der beide industrieën, in vergelijking met de andere, door de natuur bevoorrecht is of een of andere technische voorsprong heeft.

Men ziet dus, dat de gevolgen van de Unie uit drieërlei gezichtshoek kunnen worden beschouwd. Deze drie aspecten zullen wij achtereenvolgens onderzoeken.

A. De invloed van de Unie op de aan België eigen export-industrieën.

De voornaamste sectoren van de industrie, waar de Nederlandse concurrentie niet bestaat of van minimaal belang is, zijn de metaalindustrie, een groot gedeelte van de metaalconstructie en de industrie van natuurlijk textiel.

De plaats door deze bedrijven in België's economisch leven ingenomen treedt duidelijk naar voren, doordat zij in 1937 330.000 personen te werk stelden, zegge ongeveer het derde van het effectief van de gehele industrie van het land.

Het zijn ook sterk exporterende industrieën: in 1936-'38 heeft de Belgische ijzerindustrie bijna de helft van haar productie geëxporteerd (bijna $\frac{2}{3}$ als men rekening houdt met de Luxemburgse ijzerindustrie); de industrie der non-ferrometalen bijna 70 pCt van haar productie van ruwe producten en meer dan 40 pCt van de productie der halffabrikaten; de industrie van natuurlijk textiel 30 pCt van haar productie.

Bij gebrek aan statistische gegevens is het moeilijk het exportpercentage te becijferen van de metaalconstructie-industrie in vergelijking met haar productie. Een vóór de oorlog ondernomen enquête toonde aan, dat in de verschillende sectoren van deze industrie de export van 1932 tot 1936 varieerde tussen 20 en 70 pCt van de productie.

Laten wij thans de productiecapaciteit nagaan van de overeenkomstige Nederlandse industrie en het opnemingsvermogen van de Nederlandse markt, om te zien welk profijt de Belgische industrie kan hebben van de afschaffing der douanerechten tussen beide landen en van de vestiging van een gemeenschappelijke douanegrens.

Om de uitwerkingen van de Unie naar waarde te schatten, zullen wij voorlopig aannemen, dat zij tot gevolg zal hebben de gehele Nederlandse vraag naar producten van deze industrieën over te hevelen naar de enige Belgische industrie (en Luxemburgse voor de ijzerindustrie) in de mate als vroeger aan die vraag door industrieën in andere landen kon worden voldaan. Wij komen hieronder op die hypothese terug, waarvan de verwerkelijking afhangt van verschillende factoren, zoals de binnenlandse prijsstructuur, het peil der douanerechten, het aan de Ruhr opgelegde régime.

In de ijzerindustrie heeft men, op basis van de normale vooroorlogse behoeften, geschat, dat de Belgische en Luxemburgse verkopen van 263.000 ton (cijfer van 1936), zouden kunnen worden gebracht op 400.000 ton, hetgeen een vermeerdering van 50 pCt betekent. Wij herinneren er daarbij aan, dat de jaarlijkse productie van de Belgische en Luxemburgse industrie gemiddeld 5 miljoen ton bedroeg in de jaren 1936-'38.

De industrie der non-ferrometalen zou eveneens groot nut uit de Unie kunnen trekken, doordat de Nederlandse industrie onvoldoende is (behalve wat tin betreft) om de binnenlandse behoefte te dekken. Evenwel zijn deze behoeften, evenals bij staal, niet groot genoeg om alle Belgische uitvoer op te nemen.

In de industrie der uit metaal vervaardigde artikelen zou de terugslag verschillend zijn en afhangen van de categorie van artikelen, waarin hij zich voordoet.

De navolgende sectoren zouden welvaren bij een vergroting der markt: bruggen, constructiedelen, ketels, werktuigmachines, sommige producten van de elektrische constructie, metaaldraad, producten van trekkerijen en

koud-walsinrichtingen, smederijproducten, pons- en stampwerk.

Daarentegen zou de Unie slechts weinig invloed hebben op het gebied van de scheepsbouw, waarop vóór de oorlog geen douanerechten bestonden, en evenmin op dat van spoor- en tramwegmateriaal, waar de binnenlandse behoeften der beide landen door de lokale productie worden gedekt.

Tenslotte zou de Belgische industrie blootstaan aan de concurrentie van Nederland op enkele andere gebieden, zoals stoommachines en Dieselmotoren.

De industrie van natuurlijk textiel zou sterk profiteren van de Unie. De voordelen zouden bijzonder in het oog vallen bij de halffabrikaten, die Nederland in grote hoeveelheden invoert en waarbij de wasserij, de carbonisering en de kammerij van wol geïnteresseerd zijn, evenals de wol-, katoen-, vlas- en jutespinnerijen. De industrie der afgewerkte textielproducten zou er ook een zeker profijt van ondervinden, daar de Nederlandse productie kleiner is dan de binnenlandse vraag.

Onder de andere industrieën, die van de Unie zullen profiteren, moeten nog genoemd worden de glasindustrie, (met uitzondering der spiegelglasfabrieken) en de cementindustrie.

Opgemerkt moet worden, dat, zo de Unie voorbestemd is de handelstromingen van België naar Nederland te leiden, zij over het geheel niet tot gevolg kan hebben — gezien de beperktheid van de Nederlandse markt — de Belgische industrie in veel grotere mate dan vóór 1940 onafhankelijk te maken van de buitenlandse markten.

Dit is de indruk, die uit onze beginhypothesen naar voren komt. Maar wij moeten daar dadelijk aan toevoegen, dat deze hypothesen met veel voorbehoud moeten worden aanvaard.

De vergelijking met de vooroorlogse toestand heeft het bezwaar, dat gedurende een aantal jaren de vraag naar industriële producten de normale behoeften zal te boven gaan wegens de noodzakelijke herbouw en vernieuwing. Ook moet er worden gerekend met, de voortdurende toename van de Nederlandse bevolking, wat eveneens een zeer belangrijke factor is in de ontwikkeling van de vraag.

Maar wanneer deze opmerkingen al aantonen, dat er een groter percentage van de Belgische productie in Nederland zou kunnen worden afgezet, moet men toch niet vergeten, dat de optimistische toon van onze conclusies gedeeltelijk is toe te schrijven aan het vermoeden, dat onder begunstiging van de Tolunie de Belgische industrie zich geheel in de plaats der buitenlandse concurrerende industrieën zou stellen.

Deze hypothese nu is alleen juist, als de verkoopprijzen van de Belgische industrie, vermeerderd met eventuele douanerechten, de verkoopprijzen in het buitenland niet te boven gaan. Alles zal dus afhangen van het gemeenschappelijk vast te stellen tariefstelsel en van het peil, waarop de binnenlandse prijzen en lonen in België zich op lange termijn zullen bewegen. Het lot, dat voor het economisch leven in Duitsland is weggelegd, zal eveneens invloed hierop uitoefenen, daar de Belgische industrie immers juist voor een groot deel concurreerde met de Duitse.

Wat betreft het tariefstelsel voor industriële producten, het ontwerp voorgelegd aan de Kamers van beide landen beoogt voor industriële producten een tarief, dat tussen het Nederlandse en het Belgische ligt.

Maar dit ontwerp, afgezien van de goedkeuring door de wetgevende macht der beide landen, zal eventueel moeten worden verbeterd ten einde rekening te houden met de besluiten, die de Internationale Handels- en Werkgelegenheidsconferentie zal nemen.

In ieder geval, gezien het gematigd karakter van het voorgestelde tariefstelsel, blijft het probleem van het internationaal evenwicht der Belgische prijzen in zijn geheel bestaan.

Daarom moet de wijze, waarop dit probleem voor de Belgische industrie in het kader van de Unie wordt gesteld, juist worden gedefinieerd.

B. De Unie en het probleem van het internationaal evenwicht der Belgische prijzen.

Men kent de traditionele eigenschappen van de Belgische prijzen- en lonenstructuur.

De meeste binnenlandse prijzen voor landbouwproducten stonden practisch, voor de oorlog, op het niveau der wereldprijzen. Daardoor kon men, zonder hun koopkracht ongunstig te beïnvloeden, de lonen op een peil houden, dat de ongunstige positie van de Belgische industrie tegenover de concurrentie compenseerde, wat betreft de prijzen van brandstoffen en de beperktheid van de nationale markt.

Juist over deze kwestie zou de Tolunie, bij het bepalen van de egalisatie der binnenlandse prijzen en lonen in de beide landen, zeer hachelijke vraagstukken kunnen opwerpen.

Men kan zich daar rekenschap van geven, wanneer men denkt aan de moeilijkheden, die zouden kunnen ontstaan uit de verplichting voor Nederland om ten gunste van zijn landbouw protectionistische maatregelen te nemen, gelijk aan degene, die het tussen 1934 en 1940 moest nemen en waarvan het gevolg was, dat zijn binnenlandse prijzen en zijn nominale lonen op een niveau kwamen, dat heel wat hoger lag dan het Belgische.

Weliswaar is de toestand op het huidige ogenblik heel anders. Thans zijn de Belgische kleinhandelsprijzen en lonen hoger dan de Nederlandse.

Dit alles weerspiegelt echter geenszins een evenwichtstoestand: men neemt algemeen aan, dat onze prijzen en nominale lonen nog een zekere aanpassing moeten ondergaan, zodra de concurrentie zich weer op de internationale markt zal doen gevoelen.

Het zou daarom gewenst zijn, dat de unificatie plaats heeft op basis van de Nederlandse prijzen en lonen, die getuigen van een beter evenwicht ten opzichte van de Engelse prijzen en lonen, die, zoals bekend, de internationale norm van evenwicht in prijzen en lonen in het economisch leven der beide landen uitmaken.

Deze enkele opmerkingen tonen aan, hoe talrijk de factoren zijn, die een voorwaarde zijn voor de levensvatbaarheid der Belgische industrie in het kader van de Unie met Nederland. Men mag zeggen, dat één der voornaamste daarvan de mogelijkheid is, voor de Nederlandse landbouw, om zijn evenwicht te kunnen herstellen buiten ieder uitgesproken protectionisme om.

Sprekende over prijzen en lonen, noemden wij slechts de essentiële kant der unificatiemaatregelen waar de Tolunie om vraagt. Er zijn nog veel kanten aan het vraagstuk, bijvoorbeeld de noodzakelijke eenvormigheid, die tot stand moet komen op het gebied der sociale wetgeving en vooral der industriële wetgeving en organisatie, op welke gebieden de verschillen nog zeer groot zijn.

C. De concurrerende industrieën.

Het voorafgaande onderzoek leert ons, dat de unificatie van prijzen en lonen in het economisch herstel der beide landen slechts in bepaalde omstandigheden gevaar loopt moeilijkheden te veroorzaken voor de typisch Belgische exportindustrieën. Dit is niet het geval voor industrieën, die beide landen gemeen hebben. Hier ontstaat het probleem alleen uit de Unie zelf.

Dit probleem doet zich in drieërlei vorm voor, al naar gelang van de factoren, die de respectieve positie van de Nederlandse en Belgische industrie bepalen:

1. In een eerste groep van industrieën geeft de aanwezigheid van gunstiger natuurlijke factoren aan Nederland een voorsprong ten opzichte van België. Dat is het geval met de kolenindustrie.

2. Een tweede groep betreft de industrieën, waarin

Nederland een technische voorsprong heeft, die te danken is aan een betere organisatie: zo bijvoorbeeld sommige afdelingen van de levensmiddelenindustrie.

3. Een derde groep omvat die industrieën, waarin de productievoorwaarden in beide landen ongeveer gelijk zijn, maar waarin de productie de afnemingsmogelijkheid van de binnenlandse markt te boven gaat. Dat is de fabricatie van superfosfaat, stikstofhoudende meststoffen en kunsttextiel.

* * *

1. Het is ongetwijfeld in de kolenindustrie, dat de oplossingen het allermoeilijkst te vinden zullen zijn.

Het verschil tussen de exploitatievoorwaarden van het Nederlandse en het Belgische bekken is zeer groot. In Nederland hebben de kolenbeddingen een dikte van 1,20 tot 1,50 m, terwijl de gemiddelde dikte in België 0,70 m bedraagt in het Zuiderbekken en 1,04 in de Kempen.

Dit verschil komt tot uiting in de opbrengst per mijnwerker: in Nederland was het gemiddelde dagrendement per man in 1938 1.645 kg, in België was dat toen 699 kg in het Zuiderbekken en 1.035 in de Kempen.

Wij moeten erbij vermelden, dat in laatstgenoemd bekken de exploitatie bemoeilijkt wordt door de grote diepte, waarop zich de beddingen bevinden en die de diepte der Nederlandse beddingen overtreft.

De in België opgedane ervaringen verklaren de complicaties waar dergelijke verschillen, in een zo essentieel gebied als dat der brandstoffen, toe leiden.

Op het ogenblik heeft men de noodzaak om alle mijnen te laten werken in overeenstemming gebracht met de niet minder grote noodzaak om de kolenprijzen op een matig peil te handhaven door tijdelijk een systeem van compensatie toe te passen, waarin de winsten der mijnen met grote opbrengst dienen om de verliezen der mijnen met gering rendement te neutraliseren.

De geleidelijke normalisatie van de bedrijvigheid en het weder optreden van de concurrentie op de kolenmarkt zullen het vraagstuk der kolenprijzen in scherpte doen toenemen. Men weet inderdaad, dat beide landen gewoonlijk een overschot hebben aan magere kolen en cokes, zijnde deze laatste, gedeeltelijk althans, geproduceerd uit ingevoerde cokes-kolen.

Reeds vóór de oorlog had de Borinage, die veel cokes-kolen voortbrengt, te lijden onder de concurrentie van het Kempische bekken.

De afschaffing der tolgrenzen tussen het Belgische en het Nederlandse bekken zou tengevolge hebben, de druk, die op de Borinage was uitgeoefend, nog te vergroten en tevens het bekken van Luik, dat magere kolen voortbrengt, in gevaar te brengen.

Het is ons in het kader van dit artikel niet mogelijk nader op dit vraagstuk in te gaan. Wij beperken ons tot de vermelding ervan, en, gezien zijn politieke en sociale betekenis, leggen alle nadruk op de noodzaak het onverwijd in studie te nemen en er de vereiste oplossing voor te vinden.

2. Het geval der industrieën, waarin Nederland een zekere voorsprong heeft, dank zij een betere techniek of organisatie, zoals bij de zuivelproducten, de bereiding van plantaardige olie, de schoenen- en de sigarenindustrie, vereist natuurlijk een andere oplossing.

Daar er in dat geval geen natuurlijke factor optreedt, is een verbetering der Belgische productiekosten mogelijk. De op dit gebied te nemen maatregelen zullen dus slechts voorlopig zijn en uitsluitend ten doel hebben de poging tot aanpassing te vergemakkelijken. Deze zou gedeeltelijk kunnen bestaan uit een grotere specialisatie van de concurrerende industrieën. Een dergelijke oplossing, die mogelijk wordt door verruiming van de binnenlandse markt, zou de kostprijs van deze industrieën verbeteren, terwijl vele honderd de verplichting bespaard zou worden hun bedrijf sterk in te krimpen of stop te zetten.

3. Enige cijfers zijn voldoende om de problemen aan te tonen, die kunnen worden gesteld in de derde groep van industrieën, waartoe, buiten het superfosfaat, de stikstofmeststoffen en kunsttextiel, ook nog de industrie der steenkooldestillatie en die van de lijm en gelatine behoren.

De Nederlandse kunstzijde-industrie exporteerde vóór de oorlog 75 pCt van haar productie en de Belgische 60 pCt. Voor superfosfaat waren deze cijfers respectievelijk 70 pCt en 77 pCt.

De Belgische lijm- en gelatine-industrie exporteerde ongeveer 90 pCt van haar productie en ook de Nederlandse voerde haar producten uit.

Thans wordt het probleem der afzetgebieden nog niet gesteld. Maar de mogelijke inkrimping van de wereldvraag of de ontwikkeling van de productie in andere landen zouden wel eens een gevoelige concurrentie tussen de Nederlandse en de Belgische industrieën kunnen ontketenen, die aanleiding zou geven tot een sterke prijsverlaging. Sommige van die industrieën, zoals die van kunstzijde en stikstof, waren reeds vóór de oorlog door afspraken gebonden. Dat zal dan ook stellig wel het enige middel zijn om een strijd te voorkomen, die voor het economisch leven in beide landen verderfelijik zou zijn.

De wetgeving in beide landen met betrekking tot verplichte industriële overeenkomsten leveren er trouwens het middel toe. In die materie beantwoordt het Koninklijk Besluit no. 62 van 13 Januari 1935 aan vrijwel dezelfde beginselen als de Nederlandse wet van 24 Mei 1935.

Conclusie.

Het voorafgaande onderzoek toont aan, dat de Unie verschillende aanpassingsproblemen opwerpt.

Inderdaad is het elkaar aanvullend karakter van het economisch leven in beide landen niet meer zo uitgesproken als vóór de oorlog 1914—'18; sedertdien ontwikkelde zich in Nederland, gelijktijdig met de exploitatie van het Limburgse kolenbekken, een krachtige grondstofverwerkende industrie.

Wij zouden echter niet de indruk willen verwekken, dat in onze ogen de Unie geen voordelen biedt.

Daarover hebben wij ons in de aanvang van dit artikel duidelijk uitgesproken. Wanneer we daarna de moeilijkheden hebben aangetoond, die zij meebrengt, dan komt dat, omdat ons onderzoek in hoofdzaak de overgangsproblemen, waarvoor zij de industrie stelt, betrof.

Overtuigd van haar ontzaglijk belang voor de beide economieën menen wij, dat het van het allerhoogste gewicht is om met de meeste zorgvuldigheid de oplossing van die problemen voor te bereiden, teneinde het welslagen van de Unie te verzekeren en meteen te verhinderen, dat zij later in gevaar zou worden gebracht.

In dit opzicht is het ons een aangename taak hulde te brengen aan het vruchtdragende werk, dat verricht werd door de „Conseil Tripartite de Coopération Economique” (Drielanden-Raad voor Economische Samenwerking).

Wij geloven ook, dat men nooit te veel kan zeggen van het nut, dat voortvloeit uit het nauwer contact tussen Nederlandse en Belgische industriëlen. Slechts door een voortdurende samenwerking der rechtstreeks belanghebbende kringen zal men er het gemakkelijkst in slagen de formules te vinden, die het meest geschikt zijn om de moeilijkheden te overwinnen.

Tot besluit willen wij de aandacht vestigen op een factor, die de noodzakelijke aanpassing ten zeerste zal vergemakkelijken, namelijk de atmosfeer van expansie, die wij thans allen kennen. Indien men een parallel zou willen trekken met de toestand van vóór de oorlog, dan moet men de jaren 1920—1930 ter vergelijking nemen, liever dan de op 1930 volgende jaren van depressie. De Unie zal tot gevolg hebben de Belgische industrie in heel wat betere omstandigheden te brengen dan toen, waardoor zij partij

zal kunnen trekken van alle ontwikkelingsfactoren. Het lijkt geen twijfel, dat men geen gunstiger omstandigheden zou kunnen bedenken voor het welslagen van een zo ingewikkelde hervorming.

BRUSSEL.

M. NOKIN.

DE ECONOMISCHE OPBOUW VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

In de radiorede, welke Minister Beel ter gelegenheid van de verjaardag van H. M. de Koningin heeft gehouden, werd de hoop uitgesproken, dat het komende jaar beslissend zou zijn voor de opbouw van een nieuwe, vredelievende gemeenschap van Nederland met Indonesië. De Minister gaat dan verder: „Die opbouw is reeds begonnen. Wanneer in de allernaaste toekomst de huidige ernstige moeilijkheden zullen zijn overwonnen en alle constructieve krachten zich verenigen, dan kan iets groots worden verricht”.

Het vermoeden ligt voor de hand, dat hierbij in de eerste plaats gedacht zal zijn aan de staatkundige opbouw van Nederlandsch-Indië, en inderdaad moeten in dit opzicht nog ernstige moeilijkheden worden overwonnen. Men zal echter goed doen, zich te realiseren, dat met de staatkundige opbouw alleen nog „weinig groots” verricht zal zijn. Het is merkwaardig te constateren, hoezeer in de twee jaar, welke sinds de capitulatie van Japan zijn verlopen, en waarin het Indische vraagstuk in zo ruime mate in de belangstelling van het Nederlandse volk, ja van de gehele wereld, is gekomen, steeds vrijwel uitsluitend aandacht is geschonken aan het staatkundige aspect van dit vraagstuk, terwijl de economische zijde, zo al niet verwaarloosd, dan toch min of meer op het tweede plan is gekomen. Het is nog niet zo heel lang geleden, dat men in Indië van hoogst bevoegde zijde te horen kreeg, dat de politieke zijde van het vraagstuk sterk praevalende en dat eerst daarna de economische kwesties kwamen, waarbij dan overigens nog te verstaan werd gegeven, dat die kwesties minder een aangelegenheid van de Overheid dan wel een zaak van de ondernemers zelve moesten zijn. Het is waar, sedertdien is men (geleerd door de ervaring) wel tot het inzicht gekomen, dat ook de Overheid ten aanzien van de economische opbouw plichten had te vervullen, maar ook thans nog valt niet te loochenen, dat de politieke zijde van het vraagstuk de gemoederen meer yontrust dan de economische kant.

Ik noemde dit merkwaardig, omdat het toch evident kan worden geacht, dat het herstel van de welvaart in Nederlandsch-Indië in eerste instantie meer een economische dan een politieke aangelegenheid is. En daar men mag aannemen, dat ook de oplossing van de staatkundige moeilijkheden uiteindelijk niets anders beoogt dan de voorwaarden te scheppen voor het herstel van een welvarend Indonesië, blijft het verwonderlijk, dat de economische kant van de kwestie, enkele uitzonderingen daargelaten, niet die aandacht heeft gehad, welke hij verdient. Blijkbaar verwacht men, dat het economisch herstel zich na regeling van de staatkundige structuur wel vanzelf zal voltrekken. Het lijkt mij gewenst eens na te gaan, in hoeverre deze verwachting terecht wordt gekoesterd.

Men realiseer zich daarbij, dat de welvaart van Nederlandsch-Indië, met erkenning van de nuttige bijdrage der Indonesische bevolking, toch overwegend is bereikt door Westerse kapitaalinvesteringen en Westerse ondernemersgeest, waarbij het Nederlandse kapitaal en de Nederlandse ondernemers een hoofdrol hebben gespeeld. Deze Nederlandse belangstelling heeft zowel voor Indië als voor Nederland zegenrijke gevolgen gehad. Het vervoertspil der Indonesische bevolking is, wat men ook de „suiker- en oliemagnaten” zou willen verwijten, sterk omhoog gebracht, en wie kennis neemt van de ten hemel schreiende toestanden, welke thans worden aangetrof-

fen in de streken, waar jarenlang de zo zeer gesmade „koloniale” hand verlamd is geweest, beseft eerst goed, wat de Nederlandse deelneming aan het Indische economisch leven voor de bevolking betekent.

Maar ook het eigen land heeft zeer veel aan die Nederlandse belangstelling voor Indië te danken. Nog veel te weinig wordt in brede lagen van ons volk beseft, van hoe doorslaggevend de betekenis onze nauwe band met Indonesië juist voor Nederland zelve is. Talloze ondernemingen van het groot-, middenstands- en kleinbedrijf ontlenen hun bestaansrecht aan onze economische betrekkingen met Indonesië. Ik denk hierbij aan de scheepvaartmaatschappijen, de scheepswerven, de machinefabrieken, de textielabrieken, de chemische fabrieken, kunstmestfabrieken; voorts aan de transit- en opslagbedrijven in onze grote havens, aan de speciaal op Indië georiënteerde grote en kleine handelbedrijven, aan zovle honderden andere productiebedrijven, die speciaal in Indië benodigde artikelen vervaardigen. En dan niet alleen aan de belangen van al die bedrijven zelve, maar vooral ook aan de belangen van de tienduizenden arbeiders, welke in deze vrijwel alle sterk arbeidsintensieve bedrijven hun levensonderhoud vinden, waardoor hun wel en wee tevens weer rechtstreeks medebepalend wordt voor de bestaansmogelijkheid van honderden winkeliers en middenstandsbedrijven. De slogan „Indië verlorën, rampspoed geboren” moge wat al te simplistisch zijn, vast staat, dat een verbreking van onze economische banden met Indonesië heilloze gevolgen voor het eigen land zou hebben. Veilig kan men dus vaststellen, dat zowel Indonesië als Nederland het grootste belang hebben bij handhaving van de huidige economische betrekkingen, en het is dan ook ten enenmale onbegrijpelijk in het licht van deze onloochenbare feiten, dat de voorzitter van één onze grootste Kamerfracties nog onlangs zonder blikken of blozen als uiterste consequentie van een eventueel volgen van een Veiligheidsraaduitspraak bereid bleek een „opgeven van onze positie in Indonesië” te aanvaarden. Het is triest, dat personen met zo grote verantwoordelijkheid zo lichtvaardig en lichtzinnig over de levensbelangen van twee bevolkingen oordelen.

Op grond van het bovenstaande moet het dus voor beide landen van vitaal belang worden geacht, dat het economisch herstel zich zo spoedig mogelijk weer voltrekken gaat. Omtrent de vraag, hoe dit op de beste wijze kan worden bereikt, bestaan echter niet al te duidelijke voorstellingen bij het Nederlandse volk. Ik wees er al op, dat men blijkbaar meent, dat dit herstel wel vanzelf zal plaatsvinden, zodra overeenstemming is bereikt omtrent de staatkundige structuur van het Nederlands-Indonesisch samengaan. Men is in het verleden gewend geweest, dat de Nederlandse belegger en de Nederlandse maatschappijen bereid werden gevonden hun kapitaal in Indië te investeren en van de Nederlandse ondernemer heeft men geconstateerd, dat hij zijn geest- en werkkraft aan de Indische bedrijven gaf, en men is, als ik het goed zie, geneigd aan te nemen, dat ditzelfde zich weer zal gaan voordoen, waardoor Indonesië spoedig weer economisch te paard zal zitten.

Is deze verwachting gegrond? Om deze vraag te beantwoorden, moet allereerst worden geconstateerd, dat de Nederlandse gestelde voorwaarde voor het entameren van de economische opbouw, te weten het bereiken van overeenstemming over de politieke structuur van Indonesië, nog niet vervuld is, *terwijl niettemin het vraagstuk van de economische opbouw thans reeds onmiddellijk aan de orde is*. Immers, tengevolge van de politieke actie, tot welke de Nederlandse Regering is overgegaan, zijn grote gebieden door de Nederlandse troepen opengelegd, waardoor de in die gebieden liggende ondernemingen, die tot nu toe voor ons ontoegankelijk waren (voor zover niet gerampokt), betreden zijn of althans binnen korte tijd weer betreden kunnen worden. De wederinbedrijfstelling

dezer ondernemingen komt dus onmiddellijk aan de orde en daarmee dient zich deze allesbeheersende vraag bij de ondernemer aan: „Moet ik thans opnieuw gelden in Indië investeren en wat is het lot van de reeds in Indië geïnvesteerde gelden?” Want men behoeft zich geen illusie te maken: zelfs op de „gespaarde” ondernemingen zal er gebrek aan vrijwel alles zijn en een weer in bedrijf stellen van de onderneming zal belangrijke kapitaalsinvestaties eisen.

De ondernemer, die zich deze vraag stelt — en zij wordt, naar ik meen te weten, heden ten dage in vele directiekamers gesteld — zal daarbij als goed ondernemer de risico's onder ogen moeten zien, die deze nieuwe kapitaalsinvestaties en geldverstrekkingen voor hem medebrengen. Hij constateert dan, dat er op het ogenblik in Indonesië nog geen sprake is van een herstel van orde, rust en veiligheid. Hij realiseert zich, dat hij in de naaste toekomst nog ernstig rekening zal moeten houden met bedreiging van zijn personeel en beschadiging van zijn onderneming door molestdaden. Hij kent het bestaan van in Indië geblokkeerde saldi, waarvan de deblokking niet altijd even gemakkelijk is, zodat hij zich moet afvragen, wat het lot wordt van nieuwe geldverstrekkingen naar Indië. Hij zal zich afvragen, welke zekerheid hij heeft, dat hij de geïnvesteerde gelden weer naar Nederland kan laten transfereren, gezien het feit, dat de Nederlandse gulden voor Indië een „devies” is geworden. Met te meer reden zal hij zich dit afvragen, wanneer hij zich realiseert, dat er reeds enige tijd geleden tussen de Nederlandse en de Nederlandsch-Indische Regering een overeenkomst is gesloten, waarbij afgesproken is, dat de opbrengst van alle in Nederlandsch-Indië voortgebrachte producten aan Nederlandsch-Indië moet worden verantwoord, waarbij hij slechts de tegenwaarde in Nederlandsch-Indisch courant in Indië ontvangt; welke regeling hem dus dwingt steeds meer geld in Indisch courant in Indië aan te houden, waarvoor hij zeker niet de beleggingsmogelijkheden heeft, die Nederland hem voor belegging op korte termijn biedt. Hij denkt voorts aan zijn reeds afgelopen of binnenkort aflopende erfpachtsrechten, zonder dat hem nog iets bekend is omtrent een verlenging daarvan. Ten slotte heeft hij er rekening mede te houden, dat hij op het ogenblik nog in een overgangstijd leeft en dat hij, zeer zeker wat de binnenlandse aanlegenheden betreft, te doen zal krijgen met een Indonesisch bewind, waarvan hij de gezindheid tegenover de ondernemersgroep thans nog niet kan peilen.

Is het te verwonderen, dat deze ondernemer, gezien al deze overwegingen en onzekerheden, op het ogenblik ernstig zou aarzelen aan de opbouw van zijn onderneming te beginnen en daarvoor nieuw kapitaal beschikbaar te stellen? En wat hier voor de ondernemer is gezegd, geldt evenzeer voor de Nederlandse particuliere belegger, op wiens daadwerkelijke medewerking zoveel en zo belangrijke cultuurmaatschappijen aangewezen zijn. Welke zekerheid heeft deze belegger, dat het Indische bewind hem toe zal staan een redelijk rendement op zijn aandelen, indien er winst is behaald, naar Nederland te transfereren? En is het niet begrijpelijk, dat de Nederlandse ondernemer zich zou afvragen, of wel terecht van hem mag worden verwacht, dat hij *alleen* al die risico's gaat lopen ten bate van de opbouw van de bedrijven en ondernemingen, waarvan zeer zeker niet hij alleen, doch de gehele Indonesische gemeenschap en in niet mindere mate de gehele Nederlandse gemeenschap de vruchten zullen plukken?

De vraag stellen is haar beantwoorden. Wanneer inderdaad de economische opbouw van Indonesië een *algemeen rijksbelang* is (en dat is het op grond van het voorafgaande), dan mag men die taak niet alleen laten rusten op de schouders van de ondernemers, maar dan behoort de *gehele* Nederlandse gemeenschap zich die taak aan te trekken. Betekent dit, dat die gemeenschap mee „onder-

nemertje” moet gaan spelen? In genen dele natuurlijk. De economische opbouw blijft, evenals te voren, de taak van de ondernemer, die getoond heeft in het verleden deze taak te verstaan en bereid te zijn de daaraan verbonden normale risico's te aanvaarden. Maar wanneer die ondernemer voor deze taak staat op een ogenblik, waarop hem elke economische bedrijfszekerheid ontbreekt, omdat dienaangaande alles nog in wording is in Indië en niemand voorspellen kan, hoë die bedrijfszekerheid en in welke vorm zij zal worden verkregen, dan zal die ondernemer bij die taak de ruggesteun nodig hebben van de Nederlandse gemeenschap, in wier belang hij mede zijn arbeid verricht.

Aanvaardt men deze gedachte (en ik acht haar logisch en vanzelfsprekend), dan rijst de vraag, in welke vorm deze ruggesteun aan de ondernemer zou kunnen worden gegeven. Naar mijn mening kan dit geen andere zijn dan een garantie van de Nederlandse gemeenschap, dus van de Nederlandse Regering, waarbij de Regering de ondernemer, die zich bereid verklaart nieuw geld in Indië te investeren, garandeert:

- a. dat molestschaden in ruime zin, welke zijn onderneming mocht lijden, door het Rijk zullen worden vergoed;
- b. dat de veiligheid van zijn personeel voldoende zal zijn gewaarborgd;
- c. dat, onafhankelijk van wisselende inzichten van enig Indisch bewind, de transfer naar Nederland van een zodanig gedeelte van de opbrengst der in Nederlandsch-Indië verkregen producten, na aftrek van de Indische belastingen, is verzekerd, dat enerzijds geïnvesteerde gelden worden gerestitueerd en anderzijds de ondernemer zijn redelijke afschrijving en beloning, en de particuliere belegger zijn redelijk rendement, in Nederlands courant kan toucheren;
- d. dat het Rijk de schade zal dragen van een eventuele niet-verlenging van zijn afgelopen of binnenkort aflopende erfpachtsrechten;
- e. dat van hem geen exorbitante belastingen worden geheven.

Het valt niet te ontkennen, dat een garantie in deze vorm voor het Rijk een zware last kan gaan vormen, maar niettemin acht ik het *plicht* van de Nederlandse gemeenschap deze last op zich te nemen, gezien de *vitale* belangen, welke daarbij voor Nederland op het spel staan. Naar mijn mening kan Nederland die belangen moeilijk overschatten en is het plicht van een zich verantwoordelijk gevoelende Regering de ondernemers op de geschetste wijze bij de economische opbouw te ondersteunen. Men behoeft niet beducht te zijn, dat die ondernemers de normale risico's, die groot genoeg blijven, zullen schuwen. De gemeenschap mag echter voor deze economische opbouw, waarmee heel het volk gebaat is, niet parasiteren op de medewerking van enkelen, wier taak onder de huidige omstandigheden toch al zwaar is.

Als alle constructieve krachten zich verenigen, dan kan iets groots verricht worden, zegt Minister Beel. Inderdaad, de economische opbouw van Indonesië is iets groots, zowel voor Indonesië zelve als voor Nederland. Maar dan moeten die „constructieve krachten” ook verenigd worden, d.w.z. dan zullen de ondernemers, de uitvoerders van die taak, ook geruggesteund moeten worden door de Regering in de vorm van de door mij aangegeven garantie. Maar dan zal men dit ook „groot” moeten zien en niet aan een dergelijke garantie weer allerlei voorwaarden vastknopen, die de ondernemer aan handen en voeten binden. En evenmin zal men van deze gelegenheid min of meer gebruik mogen maken om een regeringsbemoediging met de ondernemingen in te voeren, welke misschien in het een of andere socialistisch-communistisch stelsel als hoogste wijsheid wordt aangeprezen, maar die

slecht past in een stelsel, waarbij men aan het particuliere initiatief het volle pond wil geven. Het verleden heeft, juist voor Indonesië, wel bewezen, dat dit particuliere initiatief grote welvaart kan brengen.

Te minder is er plaats voor een dergelijke geforceerde overheidsinmenging, omdat de door mij gedachte garantie, indien zijn nuttig effect heeft, slechts van tijdelijke aard kan zijn. Zodra de thans ontbrekende economische bedrijfszekerheid in Indonesië weer hersteld zal zijn, is er geen plaats meer voor enige garantie en kan men de verdere ontwikkeling in vol vertrouwen aan de ondernemer overlaten. Ik heb de overtuiging, dat hij het zelf niet anders zou willen.

Op één punt zou ik nog willen wijzen. Indien onverhoopt de Nederlandse gemeenschap haar taak ten aanzien van de economische opbouw van Indië niet zou begrijpen en aan de Nederlandse ondernemer de medewerking zou worden onthouden, waarop hij naar mijn overtuiging recht heeft, zal moeten worden afgewacht, hoe de Nederlandse ondernemer daarop zal reageren. Ik heb de overtuiging, dat deze reactie in vele gevallen geen andere zal kunnen zijn, dan dat de economische opbouw van Indië tenminste aanzienlijk zal worden vertraagd. Een ondernemer, die de verantwoordelijkheid voor het hem toevertrouwde kapitaal goed verstaat, zal dit kapitaal niet investeren in ondernemingen, ten aanzien waarvan de bedrijfszekerheid hoogst onzeker is geworden. Dit is geen kwestie van onwil, maar van bedachtzaamheid en van een behoorlijk gevoel van verantwoordelijkheid voor de toevertrouwde belangen. Het zou zeer te betreuren zijn, indien de Nederlandse gemeenschap de Nederlandse ondernemer tot een dergelijke afzijdigheid, of althans geremde afzijdigheid, zou noodzaken. Het spreekt vanzelf, dat een dergelijke gang van zaken ook het niet-Nederlandse kapitaal aanleiding zou kunnen gaan geven te overwegen, in hoeverre dit kapitaal zich meer dan voorheen voor de Indische economie zou kunnen gaan interesseren. Maar ook dit niet-Nederlandse kapitaal zal zich zeker niet zonder de nodige waarborgen aan een dergelijk experiment wagen en het ligt dan ook voor de hand te verwachten, dat ook deze ondernemers van de Nederlandse Regering de nodige waarborgen zullen vragen. Ben ik wel ingelicht, dan heeft zich deze niet-Nederlandse belangstelling officieus reeds gedemonstreerd, waarbij men echter vanzelfsprekend niet heeft verzuimd soortgelijke garanties te vragen als ik voor de Nederlandse ondernemer bepleitte. Ik acht het onaannemelijk, dat een Nederlandse Regering bereid zou zijn aan de niet-Nederlandse ondernemer waarborgen in enige vorm te verstrekken, die aan de Nederlandse ondernemer zouden worden onthouden, en ik heb dan ook wel het vertrouwen, dat Nederland deze taak ten aanzien van de Nederlandse ondernemer goed zal verstaan en hem de door mij bepleite ruggesteun zal verlenen, waardoor een economische opbouw van Indonesië in versneld tempo mogelijk zal worden. Zulks zou voor het herstel van de welvaart in Indië en Nederland slechts bevorderlijk kunnen zijn.

Met het bovenstaande hoop ik de aandacht te hebben gevestigd op de voorwaarde, welke zal moeten worden vervuld ten behoeve van de economische opbouw van Nederlandsch-Indië. Het lijkt mij op de weg van de ondernemersorganisaties te liggen deze denkbeelden verder uit te werken en met de betrokken overheidsinstanties op te nemen, indien zij althans van mening zijn, dat daarmee een bruikbare grondslag voor die economische opbouw zou zijn verkregen.

Mr A. F. POGGENBEEK.

THE CHEAPER MONEY CAMPAIGN IN BRITAIN.

The theory of managed interest rates in a controlled economy is as satisfying to the economist as the ordered intricacies of a tapestry are to the needlewoman. The economist contemplates the economy, hermetically sealed so that a flight of capital abroad is impossible. He views the carefully drawn up list of domestic investment priorities, framed to ensure that as little competing investment as possible interferes with the Government's borrowing programme. He surveys the network of physical controls imposed on the consumers in the shape of rationing and on the producers in the form of regulation of raw material supplies and, if necessary, labour. He looks on all this much as the Almighty looked on the world after his six days' labours; and he says: „It is good”. More than that, he says: „Now you may offer the investor the interest rate you, as borrower, deem fit, not the rate which he, as lender, requires. At first, it is certain he will not accept. There is no need to worry. Go in for floating debt creation through the controlled banking system. Flood the investor with liquidity. Satisfy his liquidity preference. In time, he will be eating out of your hand — ready and willing to take whatever interest rate you offer him”.

It is fair to say that it was the British Treasury, working in conjunction with the Bank of England, which pioneered in managed interest rates, with the gigantic 5 per cent War Loan Conversion operation of 1932, under which the £ 2.000 millions of this issue was converted on to a 3½ per cent basis. The full power of the closed economy was then lacking, of course (a fact which makes the operation appear, in retrospect, the more remarkable). It may be doubted whether the British officials, in the nineteen-thirties, knew exactly what they were doing; the machine was new, and its limitations and potentialities had yet to be discovered. The great point, however, was that it had been invented. Schacht, in Germany, took it over and strengthened it in a manner which would have been quite impossible in a pre-war democracy. And since the war, nearly every capitalistic country in the world has adopted it in greater or less degree — and those which have not done so would give a great deal to be able to inaugurate it.

It is in Britain, however, that the policy of controlled interest rates has been most energetically pursued. And it is because Britain was the pioneer, and because it was Britain who chose to enforce lower interest rates with such energy after the war, that the recent collapse of the policy in that country has a aroused world-wide attention. Two months ago, the writer attended a meeting of investment experts from half a dozen European countries. The question was asked of one of them, from a Scandinavian country: „Can your Government hold down interest rates?” The answer took the form of another question: „Can the British Government hold its 2½ per cent rate?” Recent events have provided the answer to that second question. It may be a temporary answer, for the British Government may yet succeed in restoring the *status quo ante*. But the accompanying table of yields on representative British Government stocks of varying lives, calculated at various key dates since the Socialist Government was elected, shows how complete has been the collapse, at the time of writing.

The collapse cannot be explained away by reference to any one factor. One thing, however, is certain — the campaign did not collapse because the construction of the structure outlined in the opening paragraph of this article had been neglected; the builders built as well and as faithfully as they could, although, as we shall see, the structure was less perfect in practice than it had seemed in theory. And the campaign did not collapse because of any sudden conversion of Mr Dalton to the

Stock	Redeemable	Gross Yields % Allowing for Redemption at latest date						
		July 5 1945 ¹⁾	October 31 1945 ²⁾	May 31 1946 ³⁾	October 31 1946 ⁴⁾	February 28 1947 ⁵⁾	August 14 1947 ⁶⁾	August 22 1947
1½ % Exchequer Bonds	1950	£1.15.0	£1.14.11	£1.12.7	£1. 8.4	£1. 3.10	£1.17.6	£1.14.11
2½ % Savings Bonds	1964/67	—	—	£2.10.—	£2. 5.9	£2. 6.9	£2.19.0	£2.18.9
3 % Savings Bonds	1965/75	£3. 0.4	£3. 0.2	£2.14.10	£2.10.7	£2.11.6	£3. 2.3	£3. 1.2
2½ % Consols	any time	£3. 0.0	£2.14.9	£2.11.11	£2.10.5	£2.11.9	£3. 1.11	£2.19.1

¹⁾ Date of General Election. ²⁾ Month-end following reduction in Treasury Deposit Receipt rate from 1½ to ½ p.c., via Treasury Bill rate from 1 to ½ p.c. (approx.). ³⁾ Month-end following issue of 2½ % Savings Bonds 1964/67. ⁴⁾ Month-end following issue of 2½ % Treasury Bonds, 1975 or after. ⁵⁾ Month-end following fuel crisis. ⁶⁾ Recent lowest.

merits of dear money. Britain's Chancellor of the Exchequer stood committed, politically, in no uncertain way to force down interest rates so as to reduce the Budgetary burden of an inflated National Debt. He possessed, at least in the earlier phases of the campaign, sufficient courage and faith to push ahead with the creation of the necessary short-term and floating debt which the cheaper money policy demands. Why then has the campaign collapsed — or at least met with such a sharp reverse that its resuscitation seems doubtful?

Many answers can be given to that question. Mr Dalton had bad luck. The British investor was tougher and more obstinate than anticipated. The Chancellor was contending with a vigorous and well-informed barrage of criticism from the chairman of the leading British banks and from the British financial Press. All these will serve as answers, or partial answers. But the real answer, without any doubt, lies simply in the fact that excellent as was Mr Dalton's technique in many respects, his timing was deplorable.

There are few people today who would argue that variations in the interest rate, by themselves, are a desirable or effective way of influencing the trend of a country's economy. In post-war Britain, for example, we should probably need a 6 or 7 per cent Bank rate to equate the supply of capital with the demand for it; and even then, such is the demand for capital, such a rate would be an ineffective means of ensuring that all projects deemed socially undesirable did not secure capital, and obviously many projects regarded as politically proper would be choked off by such a cost of borrowing. (All this is apart from the Budgetary effects of a sharp rise in interest rates. In the writer's opinion, however, this argument of the Budgetary effects of dearer money, though valid enough, is often overdone; the effects of inflation on the National Debt are recorded faithfully enough but the effects of inflation on the National Income, from which the debt service must be met, are ignored). Britain's war-time Government, under the leadership of Mr Churchill, did envisage the use of variations in the interest rate as one means of controlling the trade cycle and maintaining full employment. But no great emphasis was laid on the value of this weapon, and it is a reasonable assumption that had a Conservative Government been returned in Britain in July 1945, that Government would have done its utmost to prevent a return of the dear money rates of the First World War and the nineteen-twenties.

All this, however, is a very different matter from choosing the end of a six-year war, a war in which vast purchasing power had accumulated and during which capital investment in the private sector of the economy had been kept to a minimum, as the moment for launching a cheaper money campaign. At such a moment, all the natural inclinations of a community are against saving and in favour of spending. Industry is inevitably anxious to cash in on the sellers' market. To combat these inclinations, the most rigid physical controls are necessary. And, as the British experience proved, floating debt creation on an unparalleled scale was also necessary in an endeavour to create the welter of liquidity which would "condition" the investor to accept the reduced interest rate deemed desirable by the Government.

Mr Dalton's campaign — which opened in October 1945 with the orthodox reduction in short-term money rates — went well enough until October 1946. The British investor did not enjoy the gradual reduction in his income which the Chancellor was enforcing. But he found the policy reasonable during its early stages. He was helped in adopting a philosophical attitude by the knowledge that lower interest rates meant higher capital values — and there is no tax on capital gains in Britain. So he accepted the 2½ per cent interest rate embodied in the issue of Savings Bonds, 1964/67, made in May-June 1946 with quite a good grace. Had Mr Dalton rested there, all would probably have been well. But the Chancellor had other ideas. According to popular repute, he was determined to couple his name with that of Goschen in British financial history. (Lord Goschen last century converted 3 per cent Consols on to a 2½ per cent basis, in two stages, and in an open economy). Probably more important, Mr Dalton knew that he would have to issue enormous quantities of Government stock to compensate investors in the industries earmarked for nationalisation, and, quite understandably, was anxious to issue such stock on the lowest possible interest rate.

Thus it was that in October 1946 Mr Dalton announced that he was to redeem the 3 per cent Local Loans stock (as he was entitled to do) by issuing 2½ per cent Treasury stock, redeemable 1975 "or after". Had the Chancellor wanted to encourage the maximum resistance from investors, he could not have done it more successfully than by fixing the terms he did for his new loan. The British investor has a long memory. He had held irredeemable stocks and stocks redeem-only at the option of the Government before. He had seen the market value of such loans virtually halved in previous dear money periods. He was not prepared to assume that every British Government over the next twenty-nine years would have as much desire and as much power as the present Government to command a 2½ per cent long term rate of interest. He was not opposed to cheap money. But he wanted a loan which carried with it an assurance that the capital would definitely be repaid at some fixed date; the perils of holding any fixed interest security in an inflationary century were quite sufficient without adding to them the perils of what are known as "one-way option stocks". So the great majority of British investors went on strike; to be more accurate and academic, they decided to exercise their consumer preference.

The next move in this cheaper money game was the orthodox one of flooding the market with short-term, floating debt, with the proceeds of which Mr Dalton endeavoured to support his 2½ per cent Treasury stock at par until such time as the investor decided that second thoughts on the new loan might after all prove best. In short, the game developed into a game of patience. But it was a costly game, from the viewpoint of floating debt creation. Earlier (and Conservative) Governments had played it before. But never on the scale attempted by Mr Dalton. What the exact cost was, only Mr Dalton can say. But bank deposits in the last quarter of 1946 were rising at the rate of well over £100 millions a month (during the whole of the year they rose by over £800 millions) and although the ordinary Budget deficit had, of course, to be financed, the consensus of financial opinion in London was that the bulk of the increase reflected

borrowings by the Treasury from the banks to find the funds with which to support the gilt-edged market.

The policy, and its implications, caused a flood of criticisms of and warnings to the Chancellor, in which eventually some of his own supporters joined. It was urged that no system of physical controls could for ever stand up against the enormous inflationary forces which the policy added to a situation which was already sufficiently inflationary to worry most conservative people. It was not only the very considerable addition to bank deposits and general purchasing power which the campaign involved. The London Stock Exchange deals in securities which had a market-value in April 1946 of some £26.141 millions. A fall in the long-term interest rate from 3 to 2½ per cent alone justifies and indeed commands a 20 per cent appreciation in capital values. Solely in Stock Exchange values, therefore, and purely on interest rate considerations, the cheaper money campaign brought a rise of over £5.000 millions, an appreciation which was the sweeter by reason of the fact that income from those investments was taxed at rates ranging up to almost 19/6d in the £. And all other values — property, plant, etc., — were, of course, similarly inflated. There can be no doubt that this inflation of capital values greatly aggravated the situation and enormously increased the pressure on the physical controls.

The fears of the critics were confirmed by the fuel crisis of February this year. Obviously other factors played their part in producing that crisis. But the cheaper money campaign was in some degree responsible. Electricity was one of the few things unrationed. Production of household electrical appliances had reached a very high level. Their purchase had been encouraged by reductions in the Purchase Tax. Inevitably, with the normal monetary curb on consumption removed, domestic consumption of electricity soared to levels unknown before the war. The network of controls, so satisfyingly complete to the theorist, contained in fact a loophole. Natural forces found that loophole — as natural forces have a habit of doing.

It was the fuel crisis, too, which touched off the wave of selling which was eventually to undo all Mr Dalton's work from July 1945 to October 1946. It was feared that industry would be forced to liquidate its gilt-edged holdings to pay for its trading losses. If unemployment rose, the Unemployment Board would be a seller of Government stocks instead of the steady buyer it had formerly been. Gilt-edged prices fell sharply. There was some subsequent recovery. Then came the recent balance of payments crisis, which brought a new wave of selling. (Some of this may have been of foreign origin, but it is difficult to see how the sterling convertibility provisions of the U.S. loan agreement added any major new factor to the gilt-edged situation). The wheel had come full circle. Prices at one time were actually below the level at which they stood when Mr Dalton took office. A net rise of £750 millions in bank deposits and some sharp capital losses for those investors who had taken Mr Dalton at his word when he invited them to step in and make sure of 2½ per cent for twenty-nine years are all that remain at the moment to tell the story of the cheaper money campaign in Britain.

„At the moment?“ Can Mr Dalton stage a come-back? That remains to be seen. In theory, what the Chancellor has done once, he can do again. Yet there are genuine reasons for believing that Mr Dalton will not at this stage make a second attempt. Last May, he stated, most significantly, that he then attached more importance to the level of the floating debt than to the level of interest rates. To a large extent, he has lost his earlier magic touch with investors; after all, a cheaper money campaign has a certain element, even today, of the confidence

trick about it. The reductions in imports which recent events have forced upon Britain will demand a contractionist, not an expansionist financial policy if worse inflation is to be avoided. Every day, we see evidence that cheap money is facilitating capital investments which, excellent though they are in themselves, are beyond our physical powers today and which will become even more excellent as work-providers in a time of depression. (The recent £9 million project for a new bridge over the River Severn is a prime example of this). In the writer's view, the British investor is willing to accept a long-term interest rate of 3 per cent as reasonable in today's circumstances provided that further whittling down of the purchasing power of the interest rate through inflation is avoided. If Mr Dalton attempts once again to enforce a 2½ per cent rate before next January (when the compensation stock must be issued to holders of nationalised railway stocks) he will only exaggerate the volume of sales by railway stockholders unwilling and unable to live on 2½ per cent. Until January, the discount at which these railway stocks stand in the market as compared with gilt-edged stocks proper automatically robs the latter market of much normal support from institutional investors. Mr Dalton has proved himself an unorthodox Chancellor, and the interest rate under a Socialist Government is very largely a political question. In these circumstances, dogmatism is obviously dangerous. But at the moment, it looks as though we are writing, „finis“ to a chapter which has created much excitement, some heat, and a pile of bank deposits. The excitement may wane. The heat will cool. It will not be so easy, to get rid of the bank deposits.

LONDON, August 1947.

HAROLD WINCOTT

CONGRES VAN MONTREUX DER INTERNATIONALE KAMER VAN KOOPHANDEL.

Op 2 Juni 1947 werd te Montreux het XIe Congres van de Internationale Kamer van Koophandel geopend. Dit was het eerste Congres sedert de oorlog, gehouden na een onderbreking van bijna 8 volle jaren¹⁾.

Het Congres heeft niet minder dan 36 resoluties aangenomen.

Wij zullen volstaan met een overzicht van de inhoud der belangrijkste en het noemen van de rest. Onder de belangrijkste resoluties zullen wij moeten verstaan die resoluties, waarbij men in het bijzonder het oog heeft gehad op de grote vraagstukken der economische en sociale orde in het algemeen.

Vraagstukken van economische en sociale orde.

Geplaatst voor het vraagstuk hoe de moeilijkheden te overwinnen, heeft de Kamer steeds een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de vraagstukken op lange en die op korte termijn. Wat de long-term betreft, wordt het probleem benaderd door een aantal uitspraken, die in hun essentie ongeveer op het volgende neerkomen: De zakenman is evenals ieder ander besloten, dat alles moet worden gedaan om een nieuwe grote depressie te voorkomen. Niet iedere terugslag of tijdelijke recessie is echter een depressie;

¹⁾ Ter gelegenheid van het Congres, waaraan behalve Nederland nog 26 andere landen deelnamen, zijn de navolgende documenten verschenen (alle in de Engelse en Franse taal): Maximum Employment in a Free Society (no. 103); Monetary Problems in the World of Today (no. 104); Barriers to International Travel (no. 105); Trade and Employment (no. 106); Foreign Investment and Economic Expansion (no. 107); Industrial Property and the German Peace Treaty (no. 108); The Status of Foreign Companies (no. 110); World Telecommunications in the Post War Period (no. 111); Shipping and Trade (no. 112); Code of Standards of Advertising Practice (no. 113); Activities of the I.C.C. 1944-47 (no. 114); Draft Uniform Rules applicable to International Loans (no. 115); International Double Taxation (no. 116). Voorts is, evenals dit enige tijd geleden met het rapport over de repercussies van de toestand in Duitsland op de andere landen het geval is geweest, een uitvoerig verslag van het Congres verschenen in het tijdschrift van de Kamer „World Trade“ (l'Economie Internationale).

zonder van tijd tot tijd een pijnlijk aanpassingsproces te ondergaan is geen groei en geen expansie mogelijk. Recessies groeien uit tot depressies, als regeringen en bedrijfsleven in een paniekstemming geraken, waarbij regeringen óvergaan tot restrictiemaatregelen en het voeren van een isolationistische politiek en het bedrijfsleven tot een overhaaste beperking van zijn activiteit. Onder de indruk van een onredelijke angst voor depressies en terwille van een valse stabiliteit en een valse bestaanszekerheid hebben verschillende verkeerde ideeën postgevat. Men dient echter met de volgende grondwaarheden rekening te houden, wanneer men uit een op zichzelf begrijpelijk verlangen naar stabiliteit en zekerheid allerlei maatregelen meent te moeten nemen. Economische stabiliteit en zekerheid moeten vooral niet worden verward met onbeweeglijkheid. Stabiliteit moet worden nagestreefd door expansie en niet door restrictie. Het is niet mogelijk alleen door regeringsingrijpen stabiliteit te bereiken en tezelfdertijd vrijheid en groeiomgankelijkheid te bewaren. Dit kan namelijk alleen worden bereikt door een harmonische samenwerking van alle sectoren der maatschappij: de Staat, arbeid, landbouw, industrie, handel en financiën. Geen land kan alléén zijn economie stabiliseren en geen land kan zich zelf door restrictieve handelspraktijken vrijwaren voor depressies, behalve door de levensstandaard te verlagen, vrijheid op te offeren en een stagnatie in zijn economisch leven te aangaan. Alleen door internationale samenwerking, gebaseerd op een volledige erkenning van het feit, dat de welvaart van elk land afhankelijk is van de welvaart der andere landen kunnen gezonde expansie en sociale zekerheid worden bereikt. Er dient een multilateraal handelsverkeer te zijn, waarin op zo vrij mogelijke wijze goederen, kapitaal, mensen en diensten tussen de landen kunnen worden uitgewisseld. Tenslotte moet ieder individu gelegenheid en prikkel worden geboden om een verantwoordelijk aandeel te nemen in het totaal van het economisch proces.

Het vraagstuk van de werkgelegenheid.

Met betrekking tot het vraagstuk van de zo groot mogelijke werkgelegenheid, een aspect van het algemene vraagstuk van expansie en stabiliteit, is de *essentie* van de desbetreffende resolutie het volgende. Productieve werkgelegenheid kan alleen op het hoogst mogelijke niveau worden gehandhaafd door samenwerking tussen alle sectoren van de maatschappij. Elke sector heeft zijn verantwoordelijkheid en geen enkele sector kan het doel bereiken zonder de andere. Het bedrijfsleven heeft daarbij tot taak: (1) door krachtige ondernemingszin de menselijke behoeften te bevredigen en zijn activiteit gezond en winstgevend te houden; (2) de ondernemings- en concurrentiegeest te bewaren en te ontwikkelen; (3) wetenschappelijk onderzoek actief te steunen en te streven naar een voortdurende verhoging van de productiviteit; (4) een belangrijk gedeelte van de winst, veroorzaakt door opvoering van de productiviteit, door te geven in de vorm van hogere lonen en lagere prijzen; (5) te helpen om fluctuaties in de economische bedrijvigheid te temperen, bijvoorbeeld door meer uitgaven voor onderhoud en verbetering uit te stellen tot tijden van laagconjunctuur.

Arbeid en landbouw dienen van hun kant door hun verantwoordelijke organisaties met het bedrijfsleven en de Regeringen samen te werken om een expansieve economische politiek te bevorderen en economische fluctuaties te matigen. De primaire taak van de Regeringen is het klimaat te scheppen, dat de mensen stimuleert om voor zichzelf een zo productief mogelijke werkgelegenheid te scheppen door het aanmoedigen van het particulier initiatief, het bevorderen van een krachtige concurrentie en door het volgen van een zodanige belastingpolitiek en het nemen van zodanige andere maatregelen, dat ondernemingszin en productie worden gestimuleerd, alsmede door het voeren van een zodanige internationale politiek, dat de particuliere handel op multilaterale basis wordt bevorderd.

De Regeringen kunnen ook helpen om de conjunctuurgolven te temperen. Hun gehele politiek moet zijn gericht op het allesbeheersende doel een maximum aan stabiliteit en ontwikkeling te bereiken. Onder de middelen, welke hun daartoe ter beschikking staan vallen te rekenen een juist gebruik van de belasting-, monetaire- en credietpolitiek, het nauwkeurige „timen” van openbare werken en maatregelen van een breed programma van sociale maatregelen.

De ontwikkeling van industrie, techniek en landbouw dient te worden gesteund, terwijl ook steun moet worden verleend aan het opvoeren van het productie- en consumptieniveau in de minder ver ontwikkelde gebieden.

Zonder een gemeenschappelijke internationale actie en zonder een toenemend internationaal handelsverkeer kan geen lokaal beperkte werkgelegenheidspolitiek en geen politiek ter verhoging van de levensstandaard slagen. De Regeringen dienen daarom een politiek van zo groot mogelijke werkgelegenheid in hun eigen land te volgen, doch dienen daarbij het oog tevens gericht te houden op de welvaart van andere landen en op een voorspoedige groei van de internationale handel.

Internationale Handels Organisatie.

Opdat de internationale handel zich zal kunnen ontwikkelen is het nodig, dat er een Internationale Handels Organisatie komt, aldus in het kort een andere resolutie, die, na dit gezegd te hebben, vervolgt met er op te wijzen, dat zulk een organisatie een charter behoeft, hetwelk het in staat stelt de belemmeringen, die aan de uitwisseling van goederen, kapitaal en mensen in de weg staan, uit de weg te ruimen en tevens de voorwaarden te scheppen voor de industriële en economische ontwikkeling van alle landen en aldus bij te dragen tot een hoog en stabiel peil van werkgelegenheid en een opvoering van de levensstandaard in alle landen. Daarom geeft de Internationale Kamer haar volle steun aan de pogingen der Regeringen op dit gebied. Wat nodig is, is echter — aldus de resolutie — niet alleen een apparaat, maar ook goede wil en een werkelijk streven naar een gemeenschappelijk geaccepteerd doel.

Overheidsbemoenissen.

Het behoeft geen betoog, dat de Kamer meent, dat het doel, dat haar voor ogen staat, niet bereikt kan worden wanneer door de Regeringen wordt afgeweken van bepaalde gezonde principes. Eén daarvan wordt uiteengezet in een resolutie, die begint met te wijzen op de in vele landen bestaande tendens tot vergroting van de economische activiteit van de Staat, in sommige gevallen uitlopend op nationalisatie. Internationaal — aldus deze resolutie — is het resultaat vrijwel gelijk aan het ontstaan van elke andere vorm van monopolie, nl. discriminatie, starheid waar soepelheid geboden is en een bilateraal in plaats van een multilateraal handels- en betalingssysteem. Nationaal gezien wordt de heilzame werking der concurrentie uitgeschakeld en het monopoliesysteem bevorderd. Bureaucratie neemt de plaats in van het particuliere initiatief en het nemen van risico's door de particulier ten koste van efficiency, zuinigheid en technische vooruitgang.

De Internationale Kamer erkent ten volle de sociale behoeften en verlangens, die aan deze tendens ten grondslag liggen, doch gelooft, dat deze beter kunnen worden vervuld door een grotere mate van particuliere bedrijvsvrijheid binnen het kader van een te voeren overheidspolitiek dan door een verdere uitbreiding van de rechtstreekse activiteit van de Staat. Indien echter, aldus vervolgt de resolutie, niettemin in bepaalde gevallen besloten wordt, dat de Staat een bepaalde bedrijfstak moet overnemen, dan dient die bedrijfstak ook voortaan volgens commerciële beginselen te worden geleid. Vijf principes moeten daarbij gelden, en wel: (1) financiële autonomie en normale budgetering; (2) geen speciale privileges, gelijke belastingen; (3) lonen en sala-

rissen, directe of indirecte, vergelijkbaar met die in het particuliere bedrijf; (4) bedrijfsleiders gekozen om hun efficiency, leiderschap en kennis en niet om politieke redenen; (5) verkoopprijzen gelijk aan die in het particuliere bedrijf. De betekenis van deze resolutie ligt er niet zo zeer in, dat van haar veel nut kan worden verwacht wanneer eenmaal nationalisatie een feit is geworden; haar betekenis ligt veeleer hierin, dat zij duidelijk doet uitkomen, waar de gevaren van het staatsbedrijf liggen. Een ander gezond principe, dat door de Kamer naar voren wordt gebracht, is neergelegd in een resolutie, waarin er op wordt gewezen, dat degene, die van nature is aangewezen om de internationale handel te verzorgen, de handelaar of koopman is. De Kamer ziet vooral ook in het zogenaamde „bulkbuying” van overheidswege een ernstig gevaar en dringt er op aan, dat zo spoedig mogelijk de handel weer wordt geleid in de erkende handelskanalen en via de goederenbeurzen.

Inflatie en investering.

Tenslotte noemen wij nog als zulk een gezond beginsel het tegengaan van inflationistische tendenties en het scheppen van de voorwaarden voor een hernieuwing der particuliere buitenlandse investeringsactiviteit. De resoluties, die op deze beide onderwerpen betrekking hebben, zijn zeer lezenswaardig. Wij kunnen hier slechts enkele der belangrijkste conclusies memoreren. Inflatie is vijand no. 1. Om haar te bestrijden is nodig: vergroting van de productie, in het bijzonder van brandstoffen en krachtbronnen, een grotere efficiency en krachtige maatregelen ter voorkoming van het bekende spiraalverschijnsel van lonen en prijzen. Budgets moeten onder controle worden gebracht; de bankbiljettenpers moet worden stopgezet en overheidsuitgaven beperkt. Nodig zijn besluitvaardige en stabiele Regeringen. Indien de toestand ernstig is, helpen geen gedeeltelijke oplossingen; dan moet een werkelijk samenvattend plan worden uitgevoerd, dat voorziet in een behoorlijk evenwicht in het budget van de centrale en locale Overheden, het herstel van passende monetaire reserves, een gezonde verhouding in de kosten- en prijsstructuur zowel nationaal als ook in verhouding tot die in andere landen en voldoende bronnen voor economische ontwikkeling. Financiële hulp van buitenaf is voor sommige landen zeer nodig, doch dient zo spoedig mogelijk ingepast te worden in een algemeen herstelschema.

Met betrekking tot de binnenlandse moeilijkheden, die de landen voor de overgang van oorlog naar vrede hebben op te lossen, worden in dezelfde resolutie de volgende aanbevelingen gedaan. Naarmate de acute tekorten verdwijnen, moeten geleidelijk de overheids-„controls” worden opgeheven. Daardoor zal het prijzen- en kostensysteem weer kunnen gaan functioneren en zal de weg naar grotere activiteit en productie worden geplaveid. Regeringssubsidies moeten geleidelijk worden geliquideerd om middelen vrij te maken voor de herstelzaak. De opwaartse druk uitgaande van de grote vraag naar consumptiegoederen en de grote investeringsactiviteit in de industrie van essentiële goederen dient te worden getemperd. Dit brengt o.a. mede, dat de Regeringen een reëel budgetoverschot moeten kweken. Van perioden van voorspoed moet gebruik worden gemaakt om de last der publieke schulden te verminderen. Een zeer lage rente is niet noodzakelijkerwijs onschadelijk. De Schatkist en de monetaire autoriteiten moeten op dit gebied beginnen te denken aan een zekere soepelheid.

Met betrekking tot het internationale aspect zegt de monetaire resolutie onder andere, dat moet worden getracht te komen tot economisch houdbare wisselkoersen, die stabiel moeten worden gehouden binnen een systeem van vrije wisselkoersen voor alle lopende betalingen en voor normale transferingen op kapitaalrekening, waaraan wordt toegevoegd, dat hiervoor nodig is een vrijere uitwisseling van goederen en diensten. In dit verband wordt het een en ander verwacht van Bretton Woods en de Kamer dringt

er dan ook op aan, dat alle landen zich daarbij zullen aansluiten. Voorts zegt de resolutie, dat de leningsactiviteit van overheidswege moet worden aangevuld door particuliere lenings- en investeringsactiviteit, welke geleidelijk in belangrijkheid moet toenemen.

Dringend noodzakelijk wordt geacht, dat de Internationale Bank aandacht schenkt aan het economisch en financieel herstel van landen, die bijzonder zwaar onder de oorlog hebben geleden en dat eventuele leningen worden gegeven als onderdeel van een constructief schema, dat hoop geeft op een werkelijk economisch herstel, op basis van financiële stabilisatie. Landen, die in moeilijkheden verkeren, moeten niet aarzelen een beroep te doen op advies van buitenlandse deskundigen en internationale instituten en grote waarde moet worden gehecht aan het tot stand brengen van een zodanig niveau van economische activiteit in de Verenigde Staten, dat dit kan dienen als een basis voor de aanpassing van prijzen en wisselkoersen. Tenslotte wijst de resolutie er op, dat de oplossing der monetaire vraagstukken afhangt van vergroting der productie van goederen en diensten en dat deze op haar beurt afhangt van en nog meer afhankelijk moet worden gemaakt van de ondernemingszin en het initiatief van de gewone man.

De resolutie over de buitenlandse investeringen sluit bij het voorgaande aan. Hierin wordt onderscheiden tussen economische of „natuurlijke” en politieke belemmeringen.

De eerste groep kan gedeeltelijk worden geëlimineerd door marktonderzoek, regeringsgaranties en het uitschakelen van dubbele belastingheffing. Van de tweede groep, waartoe worden gerekend (1) onstabiele wisselkoersen, (2) restrictieve handelspolitiek, (3) restricties met betrekking tot betalingen door debiteurlanden, (4) discriminerende behandeling van buitenlandse beleggers door kapitaalimporterende landen en (5) het nationalisatierisico, kan aan de drie eerstgenoemde belemmeringen voor een belangrijk deel worden tegemoet gekomen door „directe” investeringen in de vorm van in het buitenland op te richten dochtermaatschappijen of filialen. Dit soort investeringen dient daarom door de Regeringen krachtig te worden bevorderd, waarvoor nodig is, dat buitenlandse ondernemingen billijk en liberaal worden behandeld, een en ander overeenkomstig de beginselen neergelegd door de Kamer in een resolutie en een „Model-verdrag over de rechtspositie van buitenlandse ondernemingen”. Om de buitenlandse investeringsactiviteit te doen herleven is volgens de Kamer een „Internationale Code voor een „faire” Behandeling van Buitenlandse Beleggingen” nodig, welke onder de auspiciën van de Economische en Sociale Raad der Verenigde Volkeren tot stand zou moeten komen en die zou kunnen worden opgenomen in het Charter van de Internationale Handels Organisatie. Op zich zelf zou zulk een Code echter niet voldoende zijn, wanneer niet tevens de Regeringen (1) een internationaal multilateraal handelsverkeer bevorderen zonder discriminerende praktijken, (2) zich onthouden van zgn. „tied Loans”, (3) een anti-depressie politiek voeren, die internationaal geharmoniseerd is, (4) door constructieve leningen tussen de Staten de toeneming van productieve efficiency bevorderen, (5) de wisselkoersen zo stabiel mogelijk houden en nodig geworden aanpassingen doen plaatsvinden op een behoorlijke wijze en op basis van internationale samenwerking. Tot zover de belangrijkste algemene resoluties met betrekking tot de long-term vraagstukken.

Deviezenschaarste.

Wat de „short-term problems” betreft, heeft de Kamer zich bepaald tot het aannemen van één resolutie, welke men uiteraard moet zien tegen de achtergrond van hetgeen over de „long-term” vragen werd gezegd. De Kamer heeft daarbij het oog gehad op de moeilijkheden, waarin het plan-Marshall tracht te voorzien, doch heeft de vraagstukken waarom het daarbij gaat, benaderd van de financiële hoek

uit. Merkwaardig is, dat deze resolutie juist werd aangenomen op de dag, waarop Marshall zijn bekende rede hield te Harvard (6 Juni). Ook uit deze resolutie zullen wij slechts enkele der belangrijkste punten vermelden. De resolutie begint met vast te stellen, dat vele landen een groot tekort hebben aan enkele met name genoemde valuta. Dan wordt echter vastgesteld, dat hierin weliswaar kan worden voorzien door leningen, doch dat hulp van buitenaf geen nut heeft, wanneer men niet ook zich zelf helpt. Het heeft geen enkele zin geld en crediet te storten in een bodemloos gat, dat soms kunstmatig wordt geschapen door inflationistische en zgn. deficit-financiering. De eerste taak voor de in moeilijkheden verkerende landen moet zijn een alomvattend plan te maken, dat betrekking heeft op het orde stellen op hun budgetpositie, het rectificeren van hun wisselkoers en het tot stand brengen van een behoorlijk evenwicht in hun kosten- en prijzenstructuur. Als de credietpositie en daarmee het vertrouwen kon worden hersteld; zouden — aldus de resolutie — veel opgepotte middelen vrij komen voor productieve doeleinden. Buitenlandse commerciële credieten zouden een groter gedeelte van het gat vullen dan men in het algemeen wel aanneemt. Directe investeringen zouden worden aangemoedigd, waardoor niet alleen de deviezenpositie zou worden verbeterd, doch ook de industriële uitrusting van het land zou worden gemoderniseerd. Er zou weer worden gespaard, waardoor de behoefte aan buitenlandse credietverlening zou verminderen. Indien de landen met dergelijke realistische programma's naar voren zouden komen, zal het mogelijk worden precies vast te stellen, wat voor aanvullende hulp er nodig is en hoe deze het beste kan worden gegeven.

Als telkenmale in de resoluties der Kamer, wordt er op gewezen, dat de voorgestane doeleinden slechts kunnen worden vervuld, wanneer de wereldmarkten worden opengesteld door vrijere handelsmogelijkheden, waardoor de debiteuren in staat worden gesteld hun schulden terug te betalen.

Hiermede moet thans worden volstaan. De resoluties, die heel wat stof tot nadenken bevatten, zijn geen vrome wensen, doch vormen een programma voor actie op een breed terrein der economische en sociale politiek. Dit worde, samenvattend, geïllustreerd door het feit, dat werden aangenomen een zestal algemene resoluties (Economic Expansion and Stability, Maximum Employment in a Free Society, A Charter for World Trade, State Production and Trading, The Merchant's Role in International Trade, The Economic and Social Council and the I.C.C.), een drietal resoluties op het gebied van de distributie (Improvement of Distribution Methods, Advertising, Exhibition Policy), niet minder dan twaalf op het gebied van transport- en communicatiemiddelen (Restoration of International Transport and Communications, Passports and Frontier Formalities, Barriers to the International Transport of Goods, International Transport of Perishable Merchandise, Rights of Transport Users, Road and Rail, Air Transport, Shipping and Trade, Delays to Shipping, Highway Transport, International Telegraph Service, International Postal Service), zes resoluties op het gebied van het recht en de rechtsgebruiken (International Protection of Industrial Property, Status of Foreign Establishments, Trade Terms, Uniform Rules for International Loan Contracts, International Sales Contracts, International Commercial Arbitration) en tenslotte nog een vijftal resoluties, die onder het hoofd „gemengd” staan gerangschikt en waarvan wij nog noemen: Customs Treatment of Samples and Advertising Material²⁾.

Dr E. D. DE MEESTER:

²⁾ Resoluties verkrijgbaar bij het secretariaat van de Nederlandsche Organisatie van de I.K.K., Tournooveld 2, Den Haag.

AANTEKENING.

POOLSE STEENKOOI.

Door de wijzigingen, die het Poolse territorium als gevolg van de oorlog heeft ondergaan, is de betekenis van de steenkoolproductie van Polen nog groter geworden dan zij reeds vóór de oorlog was. Op het vasteland van Europa ten westen van Rusland wordt de Poolse steenkoolproductie slechts door die van West-Duitsland overtroffen. Tegelijkertijd is Polen de grootste Europese exporteur van steenkool. Vóór de oorlog bezat Polen alleen het Oostelijk gedeelte van het Silezische kolenbekken; het Westelijk gedeelte behoorde aan Duitsland. Bij vergelijking van vóór- met na-oorlogse productiecijfers moet men er dus op letten, of de cijfers betrekking hebben op het Duitse gedeelte, het Poolse gedeelte of het totale Silezische kolengebied.

Het hieronder volgende overzicht berust op gegevens uit een artikel „Die polnische Kohle in der europäischen Wirtschaft” in de „Neue Zürcher Zeitung” van 4 September jl. Het hoogtepunt van de productie werd, evenals in andere landen, in 1929 bereikt: 46,2 miljoen ton voor het Poolse kolengebied van destijds. In het laatste vóór-oorlogse jaar bedroeg de productie 38 miljoen ton (61 miljoen ton voor het gehele Silezische kolengebied). Onder de Duitse bezetting was het cijfer voor het gehele gebied het hoogst in 1943: 101 miljoen ton. Deze uitbreiding was echter slechts mogelijk door roofofbouw. De mijnen hebben door de oorlogshandelingen relatief weinig geleden; wel is de behoefte aan productiemiddelen (mede uit hoofde van de genoemde roofofbouw) zeer groot.

De productie sinds 1945.

Bij het begin van 1945 lag de productie praktisch stil, doch zij werd in de loop van dat jaar energiek aangepakt en steeg van 0,55 tot ongeveer 3 miljoen ton per maand. De jaarproductie bedroeg reeds 21,7 miljoen ton; in 1946 was dit cijfer 47,3 miljoen ton. Hiermede werd het hoogste niveau van vóór de oorlog, destijds weliswaar betrekking hebbend op een gedeelte van het Silezische bekken, overschreden.

Thans, d.w.z. sedert 1 Januari 1947, staat de Poolse economie en in het bijzonder de steenkoolproductie in het teken van het driejarenplan. Het doel voor dit jaar is een productie van 57,5 miljoen ton. Volgens de tot nu toe behaalde resultaten ziet het er naar uit, dat dit doel zal worden bereikt: de productie in de eerste helft van 1947 bedroeg 27,2 miljoen ton. De productie gedurende hetzelfde tijdvak in 1946 was daarentegen slechts 21,6 miljoen ton, d. i. een gelijke hoeveelheid als behaald over geheel 1945. Voor de tweede helft van 1947 verwacht men een productie van 30,4 miljoen ton. Het derde planjaar 1949 beoogt een productie van niet minder dan 77,5 miljoen ton, d.w.z. het dubbele van de Poolse vredesproductie in het laatste vooroorlogse jaar. Vergeleken met de totale productie van het Silezische kolenbekken in dat jaar, 61 miljoen ton, betekent dit een stijging van 27 pCt. De gunstige resultaten gedurende het afgelopen halfjaar werden bereikt ondanks talrijke hinderenissen, zoals een tekort aan arbeidskrachten en gebrek aan moderne uitrusting. Tegenover deze bottle necks „enthusiasm of the Polish miners and the initiative of the technical personnel were placed as offsetting factors”, zegt de „New York Herald Tribune” van 2 September jl.

De arbeidsproductiviteit.

De arbeidsprestaties van de Poolse mijnwerkers zijn absoluut hoger dan die in welk land van Europa ook, Engeland inbegrepen. Bovendien is de arbeidsproductiviteit, ondanks zeer moeilijke omstandigheden, nog steeds stijgende. De prestatie per arbeider per dag is sedert het weer opvatten van de kolenproductie aanzienlijk gestegen. Zij is van slechts 355 kg per man per dag in

Februari 1945 gestegen tot 1.200 kg in de zomer van 1947, d. i. meer dan verdriedubbeld; toch is deze productiviteit pas ongeveer 70 pCt van de vooroorlogse. Het volgende overzicht vergelijkt de arbeidsproductiviteit in de Europese mijnbouw:

Productie per man per dag in kg in Mei 1947

	Ondergronds	Totaal der employé's
Polen	1.682	1.200
Tsjechoslowakije	—	1.102 ¹⁾
Groot-Brittannië	1.440	1.080
Nederland	1.586	976
Ruhr enz.	1.160	890
Saar enz.	1.130	842
Frankrijk	959 ¹⁾	602 ¹⁾
België	862	592

¹⁾ April.

De kolenexport.

Door de oorlog is de kolenvoorziening van Europa veel slechter geworden. Landen, die eertijds steenkool exporteerden, zijn uitgevallen en gedeeltelijk zelfs importeurs geworden. Hierdoor ging de Poolse steenkool, de kurk waar Polen op drijft, na de oorlog een zeer belangrijke rol spelen in de Europese voorziening. De Poolse export van steenkool en cokes bedroeg in 1945: 5,7 miljoen ton, waarvan 3,6 miljoen ton op commerciële basis, in 1946: 14,9 miljoen ton; het plan voor 1947 stelt de export op 20 miljoen ton. Het onderstaand staatje geeft een overzicht van de Poolse steenkoolexport naar landen in 1946 (in 1.000 tonnen):

Rusland: a. Compensatie	6.200 ¹⁾	
b. Commercieel	3.250	9.450
Zweden		2.188
Denemarken		730
Frankrijk		596
Oost-Duitsland		574
Noorwegen		379
Zwitserland		258
Overige landen ²⁾		725
Totaal		14.900

¹⁾ Schatting. ²⁾ Joegoslavië, Hongarije, Roemenië, Finland, Bulgarije, Oostenrijk, Nederland, Italië, Tsjechoslowakije en bunkerkolen.

Uit deze cijfers blijkt, dat Rusland de grootste afnemer van de Poolse steenkool is. Op grond van de in April 1947 gesloten overeenkomst met Rusland, heeft dit land zich bereid verklaard af te zien van de hoeveelheden steenkolen, die Polen volgens vroegere afspraken had moeten leveren. De totale hoeveelheden door Polen in 1947 te leveren op compensatiebasis werden daarbij teruggebracht van 13 miljoen op 6,5 miljoen ton. Daarnaast zal Rusland slechts cokes, geen steenkool kopen. Dit heeft dus tot gevolg, dat Polen in staat zal zijn, mede uit hoofde van de gestegen productie, reeds in de loop van dit jaar grotere hoeveelheden voor export naar andere landen ter beschikking te stellen. In de eerste vijf maanden van 1947 werd, ondanks transportmoeilijkheden, reeds 7,3 miljoen ton steenkool geëxporteerd, hetgeen neerkomt op een jaarlijkse hoeveelheid van ongeveer 17,5 miljoen ton. Men mag dus verwachten, dat de „target” van ongeveer 20 miljoen ton voor 1947 zal kunnen worden bereikt.

De exportprijzen.

In het algemeen zijn tot dusver de Poolse kolen geëxporteerd voor een prijs van \$ 10 per ton, d. i. de prijs op de wereldmarkt. Ook in het driejarenplan 1947—1949 zijn de berekeningen gebaseerd op deze prijs. Intussen hebben echter enige wijzigingen plaatsgevonden. Zweden heeft zich bijv. in Mei 1947 bereid verklaard de prijs van 35 kronen te verhogen tot 42,75 kronen per ton, d. i. van 10 tot ongeveer \$ 12; in een overeenkomst met Tsjechoslowakije van 4 Juli jl. werd een prijs van \$ 14,25 per ton vastgesteld; eveneens in Juli werd voor de steenkoolleveranties naar Oostenrijk een prijs van \$ 17 per ton overeengekomen. Zo vond ook voor Italië een aanzienlijke

prijsverhoging plaats (een dollarkoers van 549 lire per \$ i.p.v. de nominale koers van 225 lire (thans 350 lire) per \$). De voor het binnenland berekende kolensprijzen in zloty vertonen weer een ander beeld. Gedurende geheel 1946 bedroeg de prijs gemiddeld 589 zloty per ton geëxporteerde steenkool, d.w.z. franco Poolse grens. Dit komt bij een officiële dollarkoers van 1 \$ = 100 zloty neer op een bedrag van slechts \$ 6.

De verdeling over de verschillende toepassingen.

Teneinde beter te kunnen nagaan, op welke wijze de Poolse steenkool kan bijdragen tot de binnen- en buitenlandse voorziening, stelde de „N.Z.Z.” een overzicht op van het verbruik der Poolse steenkool. In 1938 werd van een productie van 38 miljoen ton ongeveer 26 miljoen ton in het eigen land verbruikt, terwijl ongeveer 12 miljoen ton het gebied verloor. De verdeling over de diverse toepassingen was voor 1945 en 1946 als volgt:

Aanwendungen.	1945		1946	
	1.000 ton	%	1.000 ton	%
1 eigen behoefte van de steenkoolindustrie	5.522,3	25,4	9.712,8	20,3
2 verkeerswezen	3.157,7	14,5	6.629,6	13,9
3 industrie	4.086,5	18,8	9.531,7	20,0
4 electriciteit, gas enz.	1.930,2	8,9	4.117,4	8,6
5 andere verbruikers	1.449,8	6,7	4.242,8	8,9
2-5 binnenlandse externe behoefte	10.624,2	48,9	24.521,5	51,4
6 export (geen cokes)	5.579,0	25,7	13.483,4	28,3
2-6 binnenlandse externe behoefte + uitvoer	16.203,2	74,6	38.004,9	79,7
1-6 totaal verbruik	21.725,5	100	47.717,7	100
1-5 binnenlands verbruik	16.146,5	74,3	34.234,3	71,7

In 1946 werd uit de voor binnenlands verbruik ter beschikking gestelde steenkool ongeveer 3,3 miljoen ton cokes verkregen. Hiervan werd ongeveer 1,89 miljoen ton in het binnenland verbruikt en 1,43 miljoen ton geëxporteerd. De export van steenkool en cokes bedroeg dus in dat jaar rond 14,9 miljoen ton.

Indien het gelukt — wat zeer waarschijnlijk is — de kolenproductie in 1947 met ongeveer 13 miljoen ton op te voeren t.o.v. 1946, dan mag men aannemen, aldus het blad, dat na dekking van het niet evenredig stijgende verbruik in het binnenland ¹⁾, een met de toenemende productie nagenoeg parallel lopende grotere hoeveelheid voor de uitvoer ter beschikking zal komen.

Het spreekt vanzelf, dat de Europese afnemers hierbij zeer gebaat zullen zijn, mede met het oog op het feit, dat men daardoor in mindere mate de dure Amerikaanse steenkool zal behoeven te importeren ²⁾, wat in het licht van de dollarschaarste slechts een gunstig effect kan sorteren.

¹⁾ De binnenlandse kolenbehoefte, tenminste de industriële, schijnt onder de gegeven omstandigheden te zijn bevredigd en zal ondanks toenemende industrialisatie en economische bedrijvigheid achter blijven bij de verhoogde productie.

²⁾ Zie ook: „De steenkoolvoorziening van Europa en het Marshallplan” in „E.-S.B.” van 30 Juli 1947, blz. 614.

INTERNATIONALE NOTITIES.

HET BRITSE LANDBOUWPROGRAMMA.

Ter besparing van dollars heeft de Britse Regering besloten de binnenlandse landbouwproductie zodanig te stimuleren, dat zij tegen 1951—1952 met 20 pCt, of in geld uitgedrukt met £ 100 miljoen, zal zijn toegenomen. Vooral de productie van varkensvlees, eieren, rundvlees, schapenvlees, granen en lijnzaad zal worden uitgebreid.

De vraag rijst, wat de kosten van deze uitbreiding zullen zijn. Volgens „The Economist” van 30 Augustus jl. heeft de Regering deze kwestie niet voldoende doordacht. Het is immers niet zo, dat „£ 100 million of imported food will simply be replaced by £ 100 million of additional home-produced food”. Het is mogelijk, dat de kosten van de productie van 20 pCt additioneel voedsel in Engeland ongeveer even groot zijn als die voor de import daarvan, indien het huidige prijsniveau gehandhaafd blijft.

Maar de verwachting is juist, dat de wereldvoedselprijzen zullen dalen. Aan de andere kant zullen de kosten van Engels voedsel, volgens de nieuwe prijslijst van landbouwproducten, stijgen. Zo is het waarschijnlijk, dat misschien £ 150 miljoen moet worden besteed voor de productie van binnenlands voedsel, dat in het buitenland slechts £ 75 miljoen zou kosten. De ervaring in de jaren vlak voor en gedurende de oorlog heeft geleerd, dat bij een toeneming van de opbrengst met iets meer dan 25 pCt de productiekosten stijgen met 90 pCt.

Op deze wijze leidt het programma van de Britse Regering slechts tot hogere voedselprijzen, in laatste instantie dus tot hogere kosten van levensonderhoud, met op haar beurt als gevolg „increased export costs”.

De conclusie van „The Economist” luidt: „In the search for dollar-saving and increased self-sufficiency in home food production, the Government are embarking on an untried, and maybe perilous, experiment”.

EEN NIEUWE IJZER- EN STAALINDUSTRIE IN NOORWEGEN.

Het plan van de Noorse Regering om in Noord-Noorwegen een nieuw ijzer- en staalbedrijf op te richten — de voorbereidingen hiertoe begonnen reeds in 1936 — is thans in het stadium van uitvoering getreden, zo deelt „The Times Review of Industry” van deze maand mede. Voltooiing van het project zal 4 à 5 jaren vergen; de totale kosten belopen minstens £ 10. miljoen. Dit plan wordt beschreven als „the most considerable single industrial venture” welke ooit in Noorwegen is opgezet.

In de eerste fase zal het bedrijf ongeveer 200.000 ton walsproducten voortbrengen; men rekent echter op een expansie tot 400.000 ton. Vóór de oorlog werd de staalbehoefte van Noorwegen grotendeels uit import gedekt; de gemiddelde jaarconsumptie bedroeg ongeveer 300.000 ton, waarvan rond 40.000 ton binnenslands werd geproduceerd. Opmerking verdient, dat de scheepsbouwrijverheid 40 pCt van het binnenlands staalverbruik voor haar rekening neemt.

Er zijn verschillende overwegingen, die de Regering tot dit plan hebben gebracht. Twee wereldoorlogen hebben, in de eerste plaats, de nadelen van afhankelijkheid van het buitenland voldoende duidelijk aangetoond. Voorts is van belang de noodzaak om in het Noorden van het land werkgelegenheid te vinden voor vissers, die vermoedelijk overbodig zullen worden als gevolg van rationalisatie van het visserijbedrijf.

Een belangrijk voordeel voor Noorwegen is vervolgens gelegen in de beschikbaarheid van goedkope waterkracht (de prijs van steenkool is, zoals men weet, sterk gestegen). Een verdere overweging vormt het feit, dat Duitsland geen staal meer exporteert; vóór de oorlog bedroegen de Duitse leveranties aan de Scandinavische landen 500.000 à 600.000 ton, waarvan Noorwegen 70.000 ton betrok. Ook is rekening gehouden met de ontbinding van het Europese staalkartel, hetgeen de afzonderlijke landen grotere bewegingsvrijheid geeft, terwijl tenslotte in aanmerking is genomen, dat de wereldbehoefte aan staal thans groter is dan ooit, „and steel is scarce the world over”.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

In de afgelopen week kwam in de marktdiscounto's voor schatkistpapier vrijwel geen verandering, doch de callgeldnotering steeg op 2 September tot 1½ pCt, welk niveau gedurende de gehele week werd gehandhaafd. Het schijnt, dat deze verkrapping op de callgeldmarkt vooral werd veroorzaakt door de aankopen van 3- en 5-jarige schatkistbiljetten, waarvan per 2 September ongeveer f 30 miljoen schijnt te zijn afgenomen. De betalingen hiervan schijnen voornamelijk met tevoren on call uitgezette gelden te zijn geschied, terwijl tot verval komende promessen veelal werden verlengd.

Bij deze maandultimo nam de bankbiljettencirculatie met niet minder dan f 66 miljoen toe, nadat in de maand Augustus de biljettenomloop per saldo reeds met f 17 miljoen was vermeerderd. Dit wijst op de nog steeds aanwezige wens van het publiek om bankbiljetten aan te houden in plaats van banksaldi, hetgeen wellicht een voortdurende bedreiging voor de prijs- en distributie bepalingen inhoudt. Het illustreert duidelijk de gevaren, welke aan grote overheidstekorten, waarin door geldschepping wordt voorzien, zijn verbonden.

Op 8 September zal de handel in aandelen Nederlandsche Bank en in certificaten daarvan worden hervat. Vermoedelijk zal de koers zich wel vrij nauwkeurig richten naar het koersverloop op de staatsfondsenmarkt, daar het immers in de bedoeling ligt om voor het nominale bezit aan aandelen Nederlandsche Bank een dubbel zo groot bedrag aan 2½ pCt Grootboekschuld te verstrekken.

In de afgelopen week kwamen vrijwel alle fondsen op een iets hoger niveau. Uit de aard der zaak verschaften de verkopen van Amerikaanse effecten aan de binnenlandse aandelenmarkt een voortdurende steun, evenals de inflatoire begrotingstekorten, voorzover niet door invoeroverschotten gecompenseerd, zodat de grondtendentie voortdurend in enigszins stijgende richting gaat. Natuurlijk kunnen tal van omstandigheden deze lijn onderbreken, zoals bijv. de politieke ontwikkeling het koersniveau der Indische fondsen en dikwijls het gehele marktbeeld heeft beïnvloed.

Zoals reeds opgemerkt, geven alle koersrubrieken een stijging te zien, waarbij van de nogal sterke toeneming der bankbiljettencirculatie vermoedelijk tevens een sterke stimulans is uitgegaan.

29 Augustus 5 September
1947 1947

A.K.U.	177	183½
v. Berkel's Patent	129	130½
Lever Bros. Unilever C. v. A.	297½	304
Philips G. b. v. A.	369	374½
Koninklijke Petroleum	416	422½
H.A.L.	204½	209½
N.S.U.	182	187½
H.V.A.	225	229
Deli Mij. C. v. A.	149½	148½
Amsterdam Rubber	139½	141

STATISTIEKEN.

DE NEDERLANDSCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Teged bij corresp. in het buitenland en buitenlandse betaalmiddelen	Wissels, prom. enz. en open marktpapier	Betalingen
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.816	103	153.109
28 Juli '47	504.149	146.443	207.391	—	151.520
4 Aug. '47	503.978	139.818	215.139	—	172.464
11 „ '47	504.041	141.950	203.696	—	164.059
18 „ '47	504.119	135.062	200.394	—	155.975
25 „ '47	503.932	131.864	286.627	—	151.615
2 Sept. '47	503.979	144.776	269.938	—	160.359
8 „ '47	504.041	149.636	250.985	—	153.545

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldo in rekening-courant			
		's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldi van banken	Geblokkeerde saldi van anderen	Vrije saldi
30 Dec. '46	2.744.151	1.099.855	90.071	43.706	590.158
28 Juli '47	2.768.323	810.252	46.561	35.882	738.182
4 Aug. '47	2.804.931	836.932	32.256	34.930	722.890
11 „ '47	2.781.015	833.227	51.123	34.394	716.505
18 „ '47	2.774.925	838.425	40.640	36.439	720.884
25 „ '47	2.785.350	899.863	46.393	35.504	723.843
2 Sept. '47	2.851.436	858.696	47.533	34.946	706.224
8 „ '47	2.831.897	877.503	32.548	39.767	693.735

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 2 September 1947.

Activa.			
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f	—) f 37.015,20 ¹⁾
	Bijbank	—	
	Agentsch.	37.015,20	
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid, sub 3 van de Bankwet 1937 j° art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)		—	
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		2.100.000.000,—	
Beleningen:	Hoofdbank f	148.434.336,54 ²⁾	
(incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand)	Bijbank	3.356.953,81	
	Agentsch.	8.567.672,76	
	f	160.358.963,11	
Op effecten, enz.		159.683.061,54 ²⁾	
Op goederen en celen		675.901,57	
	f	160.358.963,11 ¹⁾	
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)		—	
Boekvoering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500.000.000,—	
Munt en muntmateriaal:			
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f	502.104.598,17	
Zilveren munt, enz.		1.874.337,94	
	f	503.978.936,11	
Papier op het buitenland	f	144.776.400,—	
Tegoeed bij correspondenten in het buitenland		265.382.622,93	
Buitenlandse betaalmiddelen		4.555.868,14	
	f	414.714.891,07	
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds		64.789.558,98	
Gebouwen en inventaris		3.500.000,—	
Diverse rekeningen		90.912.163,24	
	f	4.838.291.527,71	

Passiva.

Kapitaal	f	20.000.000,—
Reservefondsen		12.452.579,46
Bijzondere reserves		32.247.868,69
Pensioenfonds		16.940.432,83
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)		125.554.845,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)		2.851.435.780,—
Bankassigaties in omloop		81.751,75
Rekening-courant saldo's:		
s' Rijks Schatkist:	f	858.696.481,88
Geblokkeerde saldo's van banken		47.533.434,77
Geblokkeerde saldo's van anderen		34.945.761,53
Vrije saldo's		706.224.018,94
	f	1.647.399.697,12
Diverse rekeningen		132.178.572,86
	f	4.838.291.527,71

¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —

²⁾ Waarvan aan Nederlands-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) .. 39.529.875,—

Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten 148.950.109,—

BANK VAN ENGELAND.

(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaal-voorraad	Govt. debts and Govt. securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	
				Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept.
25 Dec. '46	0,2	1.449,4	1.450	1.428,2	22,1
20 Aug. '47	0,2	1.449,4	1.450	1.399,4	50,8
27 Aug. '47	0,2	1.449,4	1.450	1.393,4	56,8
3 Sept. '47	0,2	1.449,4	1.450	1.392,4	57,8

Data	Gouden en zilveren munten	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
25 Dec. '46	1,3	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	278,9
20 Aug. '47	2,5	332,7	22,8	17,5	407,8	12,7	301,3
27 Aug. '47	2,5	308,1	16,6	23,9	389,5	14,0	282,0
3 Sept. '47	2,5	319,4	19,9	17,9	399,1	12,5	292,3

DE NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte balans op 8 September 1947.

Activa.			
Wissels, promessen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f	—) f 37.015,20 ¹⁾
	Bijbank	—	
	Agentsch.	37.015,20	
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid, sub 3 van de Bankwet 1937 j° art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)		—	
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		2.100.000.000,—	
Beleningen:	Hoofdbank f	142.111.195,32 ²⁾	
(incl. voorschotten in rekening-courant op onderpand)	Bijbank	2.827.317,29	
	Agentsch.	8.606.075,40	
	f	153.544.588,01	
Op effecten, enz.		152.868.860,60 ²⁾	
Op goederen en celen		675.727,41	
	f	153.544.588,01 ¹⁾	
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bankwet 1937)		—	
Boekvoering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500.000.000,—	
Munt en muntmateriaal:			
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f	502.128.493,59	
Zilveren munt, enz.		1.915.990,97	
	f	504.044.484,56	
Papier op het buitenland	f	149.635.800,—	
Tegoeed bij correspondenten in het buitenland		246.139.899,39	
Buitenlandse betaalmiddelen		4.845.007,01	
	f	400.620.706,40	
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfonds		64.816.158,98	
Gebouwen en inventaris		3.500.000,—	
Diverse rekeningen		89.348.014,28	
	f	4.815.910.967,43	

Passiva.

Kapitaal	f	20.000.000,—
Reservefondsen		12.452.579,46
Bijzondere reserves		32.247.868,69
Pensioenfonds		16.950.143,39
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)		125.534.780,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)		2.831.896.685,—
Bankassigaties in omloop		228.400,15
Rekening-courant saldo's:		
s' Rijks Schatkist:	f	877.503.029,43
Geblokkeerde saldo's van banken		32.547.692,33
Geblokkeerde saldo's van anderen		39.766.787,27
Vrije saldo's		693.735.066,90
	f	1.643.552.575,93
Diverse rekeningen		133.047.934,81
	f	4.815.910.967,43

¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —

²⁾ Waarvan aan Nederlands-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) .. 39.529.875,—

Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten 148.238.770,50

ZWEEDSE RIJKS BANK.

(Voornaamste posten in miljoenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen		Saldo buitenland	Fondsen ter beschikking der staats-schuld	Promessen staats-schuld
	Goud	Over-waarde goud	Eigen	Vreemd			
31 Dec. 1946	839	532	1.544	504	284	94	182
15 Aug. 1947	316	200	2.250	331	149	94	182
23 Aug. 1947	300	190	2.362	347	152	94	182
30 Aug. 1947	278	176	2.431	363	154	94	182

Data	Biljetten in circulatie	Deposito's					Regularisatie-rekening
		Direct opvraagbaar			45 dagen	Buiten-landse banken	
		Totaal	Staat	Banken			
31 Dec. 1946	2.877	875	706	84	230	174	7
15 Aug. 1947	2.473	888	616	1190	185	170	3
23 Aug. 1947	2.444	943	511	360	174	171	3
30 Aug. 1947	2.632	795	478	247	164	178	3

HAVENBEWEGING.

Te Rotterdam, Amsterdam en Antwerpen aangekomen zeeschepen 1).

Tijdvak	Rotterdam		Amsterdam		Antwerpen	
	aantal	netto register tonnen	aantal	netto register tonnen	aantal	netto register tonnen
1939	12.026	19.392.128	3.110	4.024.738	9.524	15.888.710
1945	1.344	2.063.622	470	458.800	3.585	11.129.932
1946	4.464	5.911.539	1.706	1.833.381	5.284	9.311.899
Januari 1947	364	628.527	185	181.187	422	855.334
Februari	329	635.622	149	159.582	503	1.050.345
Maart	441	742.747	146	215.633	611	1.272.384
April	463	729.734	176	251.177	642	1.265.483
Mei	507	851.771	215	232.727	729	1.419.137
Juni	538	885.113	215	242.629	716	1.454.412
Juli	558	881.835	201	224.022	600	1.221.270
29 Juni t/m 5 Juli	117	182.935	44	59.038		
6 t/m 12 Juli	129	185.715	50	58.607		
13 t/m 19 Juli	137	220.736	31	23.526		
20 t/m 26 Juli	129	235.492	52	66.105		
27 Juli t/m 2 Aug.	123	204.611	43	40.809		
3 t/m 9 Aug.	146	245.994	52	69.146		
10 t/m 16 Aug.	136	187.437	45	39.209		
17 t/m 23 Aug.	129	232.105	63	89.342		
24 t/m 30 Aug.	145	205.928	57	57.030		

1) Bronnen: „Mededelingen Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuid-Holland“; Dienst Gemeente Handelsinrichtingen, Amsterdam; Bureau van Statistiek der Gemeente Amsterdam; Economische dienst van de haven, Antwerpen.

BANK VAN FRANKRIJK.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26. Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
14 Aug. 1947	64.817	140.958	117.449	114.700	426.000
21 Aug. 1947	64.817	136.666	117.449	116.800	426.000
28 Aug. 1947	64.817	141.949	117.449	124.900	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.458	765	62.693
14 Aug. 1947	828.707	72.766	785	71.182
21 Aug. 1947	824.973	71.513	819	69.846
28 Aug. 1947	838.442	71.401	750	68.958

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Buiteni. wissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in circulatie	Andere crediten
15 Aug. 1947	5.207,1	77,1	77,1	48,7	3.903,4	1.200,7
23 Aug. 1947	5.247,0	73,9	79,9	48,7	3.907,1	1.227,7
30 Aug. 1947	5.234,3	70,3	110,1	48,7	4.021,6	1.131,8

INDEXCIJFERS VAN GROOTHANDELSPRIJZEN 1) 2).

Juli'38-Juni'39 = 100	1946	Febr. 1947	Mrt 1947	April 1947	Mei 1947	Juni 1947
Voedingsmiddelen:						
plantaardige	209,2	230,1	236,5	229,2	230,1	228,4
dierlijke	190,8	206,2	203,6	200,1	183,1	182,4
totaal	200,0	218,1	220,0	214,7	206,3	205,2
Grondstoffen:						
houtw. buitenlands	462,7	622,5	622,5	622,5	622,5	622,5
chem. producten	272,5	285,4	287,9	355,4	352,4	356,8
textielwaren	258,2	283,1	280,8	281,4	279,5	286,1
lederwaren	223,9	242,9	242,9	242,9	242,9	242,9
metaalwaren	261,1	283,9	284,0	286,3	296,8	296,8
papierwaren	332,0	397,4	397,4	425,3	446,7	468,5
hulpstoffen	170,0	186,5	186,6	186,7	186,7	186,7
totaal	281,7	312,4	312,0	315,9	320,6	323,0
Afgewerkte producten:						
glas, aardewerk, enz.	238,2	255,7	255,8	256,4	256,3	256,3
houtwaren	348,7	386,7	287,6	388,4	388,4	390,3
chem. producten	328,3	317,1	318,1	318,1	318,9	324,2
textielwaren	314,9	337,8	336,4	335,7	340,6	348,3
lederwaren	292,0	323,9	313,7	312,2	315,7	317,6
papierwaren	282,6	300,0	300,0	300,0	300,0	300,0
gefabr. voed.midd.	211,2	222,8	222,8	222,8	222,8	223,3
metaalwaren	247,8	259,6	260,9	262,2	261,4	262,6
totaal	260,8	274,2	274,0	274,2	274,9	277,0
Algem. indexcijfer	251,4	268,4	268,7	268,4	268,1	269,7

1) Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“.

2) De wegingscoëfficiënten hebben betrekking op het jaar 1941.

FEDERAL RESERVE BANKS.

(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt. securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.331	17.587	268	23.350
30 Juli 1947	20.291	19.618	271	22.012
6 Aug. 1947	20.359	19.686	267	21.869
13 Aug. 1947	20.367	19.694	269	22.030

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt.	Member-banks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
30 Juli 1947	24.073	18.295	705	16.354
6 Aug. 1947	24.127	18.208	728	16.409
13 Aug. 1947	24.145	18.481	1.053	16.428

ENIGE INDEXCIJFERS VAN DE INDUSTRIËLE PRODUCTIE IN NEDERLAND 1).

1938 = 100	Dec. 1945	Jan. 1947	Febr. 1947	Mrt 1947	April 1947	Mei 1947	Juni 1947	Juli 1947
Walsproducten van ijzer en staal 1)	57	104	116	146	135	114	143	133
Cement	85	24 ²⁾	46	67	135	143	137	155
Metselstenen	33	81	68	66	56	48	55	63
Deuren		56	38	48	42	48	43	57
Katoen-enlinnenweverijen	21	53	52	58	55	59	61	59
Schoenen	57	80	87	97	103	109		
Sigaren	36	66	53	60	63	52	55	
Sigaretten	65	117	113	136	126	118	126	
Boter	27	27	21	28	43	81	89	91
Kaas	1	15	6	23	49	85	101	92

1) Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“; . betekent de gegevens ontbreken.

2) 1940 = 100.

3) Lagere cementproductie i.v.m. het, tengevolge van de vorst, stilleggen van de bouwnijverheid.

PRODUCTIE EN EXPORT VAN NATUURRUBBER 1).

In 1.000 long tons	Productie natuurrubber			Export natuurrubber		
	Indonesië	Malakka	Totaal	Indonesië	Malakka	Totaal
1941	650	600	1.600	636	575	1.510
1942	—	150	255,8	50	55	290
1943	—	50	280,6	—	—	207,4
1944	—	25	280	—	—	206,7
1945	—	8,6	240	4,3	51,6	250
1946	175	403,7	838	230	366,9	960
1947 Januari	20	53,7	100	18,8	40,7	82,5
Februari	22,5	50,1	97,5	21,3	41,6	90
Maart	22,5	58,9	107,5	19,9	62,7	115
April	25	49,7	102,5	29,5	41	100
Mei	30	47,2	102,5	26,5	67,2	115
Juni	—	52,8	—	—	39,1	—

1) Bron: „Rubber Statistical Bulletin“ van Juli 1947. De cijfers zijn schattingen.

— betekent: niet beschikbaar.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
(Voornaamste posten in miljoenen francs.)

Data	Totaal van de goudvoorraad ¹⁾	Buitenlandse deviezen	Papier op België	Voorschotten op overheidsfondsen	Deel en pasmunt	Vorderingen op de Staat
26 Dec. 1946	32.226	5.648	4.953	214	698	49.158
31 Juli 1947	28.214	12.227	6.190	266	754	49.763
7 Aug. 1947	28.420	12.155	6.020	280	759	50.031
12 „ 1947	28.432	11.838	5.107	276	770	50.776
21 „ 1947	28.453	11.797	4.839	294	794	50.848
28 „ 1947	28.454	12.161	3.940	356	749	51.341
4 Sept. 1947	28.455	12.177	4.528	492	735	52.111

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa ²⁾	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi		Besluitwet van 6 Oct. '44 ³⁾
				van de Schatkist	van anderen	
26 Dec. 1946	637	159.377	72.165	1	4.482	614
31 Juli 1947	636	164.484	77.597	3	5.520	530
7 Aug. 1947	637	164.871	78.228	3	5.159	530
12 „ 1947	637	164.339	78.071	4	4.989	529
21 „ 1947	637	163.887	77.612	5	4.939	528
28 „ 1947	637	164.139	77.818	2	2.281	528
4 Sept. 1947	637	165.553	79.185	4	4.954	519

¹⁾ Waarvan 10.493 miljoen frs. onbeschikbaar goudsaldo na herwaardering van de goudvoorraad (Besluitwet no. 5 van 1-5-1944).

²⁾ Waaronder begrepen de post „Emissiebank te Brussel“, ten bedrage van 64.597 miljoen frs.

³⁾ Deze post omvat: oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkte rekeningen en niet aangegeven oude biljetten.

DE TWENTSCHE BANK N.V.

MAANDSTAAT OP 31 AUGUSTUS 1947

Kas, Kassiers en Daggeldleningen	f. 15.773.231,07
Nederlands Schatkistpapier	„ 617.950.219,62
Ander Overheidspapier	„ 1.643.925,41
Wissels	„ 754.919,25
Bankiers in Binnen- en Buitenland	„ 14.823.581,59
Effecten en Syndicaten	„ 1.746.992,52
Prolongatiën en Voorschotten tegen Effecten	„ 9.770.496,50
Debiteuren	„ 84.963.019,46
Deelnemingen (incl. Voorschotten)	„ 8.563.970,35
Gebouwen	„ 3.500.000,—
Belegde Reserve voor Verleende Pensioenen	„ 1.015.382,28
	f. 760.505.738,05
Kapitaal	f. 40.000.000,—
Reserve	„ 12.000.000,—
Bouwreserve	„ 2.000.000,—
Deposito's op Termijn	„ 63.229.882,27
Crediteuren	„ 626.392.181,96
Geaccepteerde Wissels	„ 21.814,18
Geaccepteerd door Derden	„ 166.736,08
Overlopende Saldi en Andere Rekeningen	„ 15.679.741,28
Reserve voor Verleende Pensioenen	„ 1.015.382,28
	f. 760.505.738,05

SCHRIFTELIJKE CURSUSSEN „STATISTIEK“

In OCTOBER a.s. begint de nieuwe cursus
MODERNE BEDRIJFSSTATISTIEK
EN MARKTANALYSE

Vraagt toezending van het uitvoerige prospectus No:36 bij de Stichting, Gebouw „Hulp en Heil“ te Leidschendam, Tel. 341.

★ Tevens beginnen de cursussen: A. Elementaire Statistiek, B. Algemene Statistiek.

NEDERLANDSE
STICHTING VOOR STATISTIEK

Beschikbare krachten

Secretaresse,

43 jaar, ruime ervaring in alle kantoorarbeid, representatief, in staat leiding te geven en zelfstandig te werken, goede kennis van Engels en Duits, zoekt plaatsing in Den Haag; verlangd aanvangssalaris f 300. Br. onder no. ESB 1005, bureau van dit blad, postbus 42, Schiedam.

Accountant,

lid N.I.v.A., veeljarige ervaring in particuliere en Staatsdienst, zoekt, in verband met ongunstige bezoldigingsregeling bij Overheidsinstantie, positie als medewerker op accountantskantoor, eventueel met mogelijkheid tot latere associatie. Positie in bedrijfsleven wordt ook aanvaard. Br. onder no. ESB 1002 bur. v. d. blad, postbus 42, Schiedam.

Vacatures

De Koninklijke Nederl. Boekdrukkerij H. A. M. Roelants, te Schiedam, vraagt voor spoedige in functie treding, jong

BEDRIJFS-ECONOOM /-JURIST

met praktische ervaring in het bedrijfsleven en in staat de Directie te adviseren en te assisteren bij de oplossing van vraagstukken van diverse aard, waaraan deze tijd zo rijk is. Vlotte doch zeer beschaafde omgangsvormen vereist. Het zich gemakkelijk in Frans en vooral Engels kunnen uitdrukken, alsmede het beschikken over een vlotte pen, strekt tot aanbeveling.

Brieven (met portret) met uitvoerige inlichtingen en gewenst salaris, worden gaarne vóór 20 Sept. a.s. ingewacht, gericht tot de Directie. Sollicitanten dienen bereid te zijn, zich event. aan een psychotechnisch onderzoek te onderwerpen.

Internationale Groothandel in ertsen, chemische producten, industriële grondstoffen en kunstmeststoffen, hoofdkantoor te Rotterdam, zoekt voor spoedige indiensttreding een

drs economie

of gediplomeerde van het N.I.D.E.R.

als Assistent van de Chef de Bureau,

om te zijner tijd, na opleiding, de algehele leiding van de afdeling Documentatie en Voorlichting op zich te nemen.

Candidaten dienen een praktische aanleg te hebben. Leeftijd 26 à 27 jaar.

Brieven met opgave van godsdienst, vorige betrekkingen, verlangd salaris en eigenhandig geschreven levensloop onder no. 11860 aan Adv. Bureau BRAUN, Schiekade 121, Rotterdam-C.

Vacatures

Bij de Inspectie van de Centrale Personeelsdienst van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, kunnen

enige personen

worden geplaatst, wier taak zal bestaan in het waarderen van de functies, welke in de Rijksdienst voorkomen en in het uitvoeren van de functie-analyse.

Zij, die inzicht hebben in de rijksbezoldigingsregelingen en diploma's of ruime ervaring bezitten op het gebied van boekhouden, organisatie of (bedrijfs) economie, genieten de voorkeur. Aanstelling in de rang van commies, hoofdcommies of referendaris, afhankelijk van leeftijd, geschiktheid en/of antecedenten. Uitvoerige sollicitaties onder de letter W/Insp.-51, te richten tot de Directeur van de Centrale Personeelsdienst, Binnenhof 4 te 's-Gravenhage.

De AaBe Wollenstoffen- en Wollendekenfabrieken N.V.

te Tilburg

vragen ter assistentie van de directie
een

BEDRIJFSLEIDER

Vereist wordt: dipl. H.T.S. Enschede, chem. afd. of ingenieurs-dipl. Delft, technologie. Leiding kunnende geven aan \pm 1000 man personeel. Leeftijd 30 tot 40 jaar. Ervaring in soortgelijke functie strekt tot aanbeveling. Bij gebreken geschiktheid levenspositie.

Uitvoerige sollicitaties, uitsluitend schriftelijk, te richten aan de directie der AaBe-fabrieken.

ASSOCIATIE CASSA

KASSIERSINSTELLING

OPGERICHT IN 1806

REKENING-COURANT EN GIRO

HEERENGRACHT 179 • AMSTERDAM-C

PERSONEELSVZERKERINGEN

PERSOONLIJK

CONTACT!

JAARBEURS

UTRECHT 9-18 SEPTEMBER

Nederlandsche Broederschap van Accountants

Opgericht 1909

Examens November/December 1947

Vraagt inlichtingen omtrent de studie aan het Bureau der Examens, Parkweg 14, Zwolle

„HOLLANDIA”

HOLLANDSCHE FABRIEK VAN MELK-PRODUCTEN EN VOEDINGSMIDDELEN N.V.

HOOFDKANTOOR TE
VLAARDINGEN

N.V. BRONSWERK

Huygen & Wessel — Becht & Dyserinck

**VERWARMING, VENTILATIE, LUCHTBEHANDELING,
PIJPLEIDINGEN**

Amersfoort, Amsterdam, Rotterdam, Apeldoorn, Leeuwarden, Sittard,
Vlissingen